

[Arne Melchior]

Begrundelse

Under S 480 og S 544 har jeg stillet præcis det samme spørgsmål til ministeren til skriftlig besvarelse. Det eneste, jeg har kunnet opnå, er en henvisning til en udtalelse fra televirksomhederne.

Som anført i min begrundelse for S 544 var det ikke disse virksomheders, men ministerens svar, jeg efterlyste. Televirksomhederne tager et antal forbehold over for mulighederne for også fremover at betjene handicappede medborgere med mindst samme teknik som nu.

Dette kan og må ikke være regeringens holdning. Derfor spurgte jeg på ny. Det nye svar var kun en hånlige besked om at læse svaret på første spørgsmål. Det fremgår umisforståeligt af min begrundelse, at jeg selvfølgelig havde læst det første svar.

Jeg nødes derfor til at anmode om et umisforståeligt svar.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 69:

Forslag til folketingsbeslutning om beretning til Folketinget angående Nordisk Råds virksomhed i 1987-88.

Af Udenrigsudvalget.
(Fremsat 14/2 89).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for nordisk samarbejde (Thor Pedersen):

Vi har i det nordiske samarbejde i 1988 arbejdet med ikke mindre end 10 ministerrådsforslag, som forelægges på sessionen i Stockholm. Samtidig er der naturligvis arbejdet videre med gennemførelsen af tidligere vedtagne handlingsplaner og programmer.

Den ny dimension i samarbejdet – Europadimensionen – har fået højeste prioritet. Dette vidner om, at der i det forgangne år er udført et godt og solidt arbejde i nordiske fagministerråd, i komiteer og udvalg og i Nordisk Ministerråds Sekretariat.

Set med danske øjne er det positivt, at den igangværende dynamik i EF-samarbejdet i fremtiden kan blive en drivkraft for nytænkning og fremskridt i det nordiske samarbejde. Udviklingen i EF's indre marked og den pågående europæiske integrationsproces stiller store udfordringer – udfordringer, som de nordiske regeringer er enige om at møde på 3 planer, nemlig ved et styrket og tættere samarbejde mellem EF og EFTA, ved et tættere samarbejde i Norden og ved bilaterale forhandlinger.

Både Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd lever op til de krav, der stilles. Der er ved at ske et sporskifte i samarbejdet. Den af Nordisk Råd nedsatte internationale udredningskomité præsenterede i december 1988 sin rapport om Nordens forhold til en lang række internationale organisationer og forsamlinger, herunder også forholdet til EF og udviklingen af det indre marked.

Det er regeringens opfattelse, at den såkaldte Karin Söder-rapport repræsenterer et meget grundigt og omfattende arbejde. Rapporten indeholder desuden interessante ideer og forslag, som vil indgå i de videre overvejelser i Nordisk Ministerråd om Norden i Europa.

De to medlemsforslag, der foreløbig ligger på bordet som et led i opfølgingsarbejdet, vedrører især organiseringen af samarbejdet i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i relation til den europæiske dimension. Jeg vil gerne nævne, at de nordiske regeringer selv træffer beslutning om dets organisering. Regeringen lægger vægt på at styrke koordineringen og styringen af Europaspørgsmålene inden for de eksisterende samarbejdsstrukturer, det vil sige, at samarbejdsministrenes rolle styrkes, men således, at fagministerrådene fastholdes i deres beslutningsansvar for respektive fagområder.

Det er regeringens opfattelse, at vi ikke skal spilde god arbejdstid på at diskutere ændrede strukturer. Vi må ikke begå den fejltagelse at prøve at kopiere EF-samarbejdet i Norden. Vi skal ikke modellere vores samarbejdsformer efter EF's, for grundlaget for det nordiske samarbejde er et andet. Vi bør undgå nye, bureaukratiske konstruktioner. Regeringen ønsker, at det nordiske samarbejde skal udbygges, fungere og give resultater. Vi ønsker at styrke det nordiske samarbejde på dets egne præmisser. Der er derfor behov for pragmatisme og ikke mindst for realisme.

[Ministeren for nordisk samarbejde]

Vi skal gøre os klart, hvad vi vil, og det vil sige, at vi også skal gøre os klart, hvad det er, vi ikke vil. Vi må og skal blive bedre til at prioritere, og vi skal arbejde målrettet, således at nordiske virksomheder og borgere i Norden får det stærkest mulige udgangspunkt for at tage del i og drage nytte af den europæiske integration.

Nordisk Ministerråds arbejde med »Norden i Europa«, den nye økonomiske handlingsplan og handlingsplanen for nordisk kulturelt samarbejde er eksempler på, at vi er godt i gang her i Norden, og hvis vi vil, kan vi sikre den nødvendige vækst i den internationale udvikling i vores del af Europa.

I samarbejdet i Nordisk Ministerråd står vi over for to hovedopgaver. Den første er at styrke samarbejdet i Norden. Formålet er at give alle nordiske virksomheder og borgere det bedst mulige udgangspunkt for at være med i og drage nytte af den proces, der er i gang i Europa.

Regeringen vil koncentrere indsatsen på områder som Norden som hjemmemarked, herunder afvikling af handelshindringer og andre hindringer for samarbejdet mellem erhvervsvirksomheder i de nordiske lande, nordisk transportmarked, nordisk kultur- og uddannelsesfællesskab samt nordboeres rettigheder, hvor det bl.a. gælder om yderligere at styrke det fællesnordiske arbejdsmarked.

Den anden hovedopgave er at styrke de nordiske landes rolle og indflydelse udadtil i Europa, især i forhold til EF, på områder, hvor vi er stærke. Det er regeringernes opfattelse, at det er en vigtig opgave at hævde et højt beskyttelsesniveau for borgernes sikkerhed og sundhed, især på miljø-, arbejdsmiljø- og forbrugerområdet. På disse områder kan det nordiske samarbejde især anvendes som tænketank, hvor der kan formuleres underbyggede og fremadrettede fællesnordiske synspunkter. Hvorledes resultaterne af dette nordiske samarbejde herefter skal udnyttes, vil naturligt nok være op til de enkelte lande selv.

Nordisk Ministerråd ser det også som en særlig opgave at informere det øvrige Europa om det nordiske samarbejde, dets form, indhold, målsætning og resultater. Nordisk Ministerråd har derfor besluttet, at der skal udarbejdes et nordisk arbejdsprogram for 4-års-perioden frem til og med 1992, og arbejdet er godt i gang.

Det er regeringernes hensigt at sætte sig specifikke mål for at opnå resultater i det nordiske samarbejde på centrale områder. Arbejdsprogrammet skal kunne udgøre et konkret arbejdsredskab, der skal være rullende og opdateres årligt. Det er hensigten, at arbejdsprogrammet skal kunne foreligge i juni i år.

De nordiske lande står over for en række fælles udfordringer i den økonomiske politik. Regeringen har lagt vægt på, at det omfattende arbejde, som blev iværksat med den økonomiske handlingsplan i 1985, fortsætter.

De nordiske finansministre forelægger på sessionen i Stockholm et ministerrådsforslag om en ny økonomisk handlingsplan i Norden, »Et stærkere Norden«. Det overordnede mål er at fremme betingelserne for en afbalanceret økonomisk udvikling med højere vækst og fuld beskæftigelse i Norden ved at skabe øget økonomisk integration og styrke Nordens stilling i forhold til omverdenen. Regeringen lægger vægt på, at planen fremmer en fællesnordisk ramme for den videre liberalisering af kapitalbevægelser og finansielle tjenester med sigte på tilpasning til EF's indre marked.

Andre elementer er infrastrukturinvesteringer, arbejdsmarked og uddannelse, forskning og udvikling, eksportfremme, skatte- og afgiftsspørgsmål samt regionalpolitiske tiltag.

Arbejdet med Norden som hjemmemarked er, som i den tidligere handlingsplan, et yderst centralt emne. Regeringen lægger vægt på, at afvikling af handelshindringer intensiveres. Det vigtigste instrument er fortsat samarbejdsprogrammet fra 1987, som sigter mod at afvikle eksisterende handelshindringer og hindre, at nye opstår.

Som et første resultat har Nordisk Ministerråd i 1988 offentliggjort publikationen »Produktområder med ligeværdige regler i Norden«. Foreløbig er ca. 80 produkter inden for 9 forskellige produktområder godkendt i ét nordisk land, det vil sige, at produktet kan sælges og anvendes uden yderligere prøvning og godkendelse i de andre nordiske lande.

De nordiske lande lægger vægt på arbejdstagernes sikkerhed og sundhed. Nordisk Ministerråd har ønsket at understrege dette og forelægger sessionen et forslag til en nordisk arbejdsmiljøkonvention.

Indadtil forpligter de nordiske lande sig til dels at følge fælles principper og fastsætte reg-

[Ministeren for nordisk samarbejde]

ler for arbejdsmiljøet, dels at arbejde for fortsatte forbedringer på området. Udadtill ønsker Nordisk Ministerråd at markere de nordiske landes holdning på arbejdsmiljøområdet, bl.a. i de forhandlinger, der skal føres om europæiske standarder og normer for maskiner, herunder elektriske maskiner, og byggematerialer.

Det nordiske samarbejde på miljøområdet har fået en stadig større betydning og tyngde. De kommende års samarbejde tager sit udgangspunkt i det samarbejdsprogram på miljøområdet og handlingsprogrammet imod havforurening, som miljøministrene fastsatte i januar efter drøftelserne ved Nordisk Råds ekstraordinære session i november sidste år.

Miljøministrene forelægger til sessionen en rapport om de nationale foranstaltninger, som landene har truffet eller vil træffe for at gennemføre handlingsplanen imod havforurening.

Nordisk Ministerråd vil i løbet af 1989 udarbejde en udvidet, revideret handlingsplan imod luftforurening.

Der vil endvidere blive arbejdet intensivt med at gennemføre den nordiske havmiljøplan, herunder iværksætte en række projekter, der har til formål at nedbringe udslippet fra landbrug, industri, kommunale rensningsanlæg og private husholdninger. Den grænseoverskridende karakter af vand- og luftforurening bevirker jo, at effekten af foranstaltninger foretaget i ét land bliver begrænset, såfremt der ikke foretages tilsvarende foranstaltninger i vore nabolande.

Regeringen lægger derfor vægt på de nordiske landes samarbejde i europæiske og andre internationale organisationer, som arbejder med miljøspørgsmål. Vi vil arbejde for, at samarbejdet især om Østersøområdet og Nordsøen forstærkes med henblik på en yderligere reduktion af grænserne for udslip af miljøskadelige stoffer i såvel vand som luft.

Regeringen hilser i denne forbindelse Nordisk Råds internationale havforureningskonference, der afholdes i København i oktober, velkommen. I overensstemmelse med anbefalinger fra Verdenskommissionen for Miljø og Udvikling, den såkaldte Brundtlandrapport, indgår miljøhensyn nu med voksende styrke i en række andre samarbejdsområder inden for det nordiske samarbejde. Det gælder f.eks. inden for trafikområdet, jord- og skovbrugssektoren, energiområdet, fiskeriområdet og industrisektoren.

Det er regeringens ønske, at det nordiske energipolitiske samarbejde skal sikre en bedre balance mellem energi og miljø.

Regeringen har taget initiativ til, at det i forslaget til ny handlingsplan for det nordiske energisamarbejde, der skal forelægges sessionen, sikres, at behandlingen af Brundtlandrapportens problemstillinger i de kommende år opprioriteres.

Regeringen har endvidere lagt vægt på, at der i forbindelse med de årlige kritiske gennemgange af opnåede resultater på energiområdet skal sigtes mod opstilling af konkrete, tal-mæssige målsætninger for udviklingen i den nordiske energipolitik med hensyn til energibesparelse, miljøforhold osv. Fremlæggelsen af regeringens handlingsplan for miljø og udvikling og redegørelsen på energiområdet må ses i samme ånd.

Vi forelægger endvidere sessionen forslag til ny overenskomst om folkeregistrering, nordisk samarbejdsprogram på forbrugerområdet, nordisk handlingsplan imod cancer, et nordisk turistprogram, et samarbejdsprogram på fiskeriområdet og ændring af kulturaftalen for at åbne mulighed for et udvidet nordisk samarbejde på massemedieområdet.

Endelig forelægges en handlingsplan for det nordiske ligestillingssamarbejde. Der er her enighed om, at flere mænd bør engageres i næste Nordisk Forum, og at dette bør have et begrænset tema og tidsmæssigt bør gennemføres sådan, at det ikke kolliderer med lignende internationale arrangementer, f.eks. FN's næste kvindekongress. Et forslag vil blive udarbejdet i samarbejde med de berørte organisationer.

Den nordiske samfølelse, som bygger på vore fælles værdinormer, og som har rødder i den nordiske kultur, giver os gode muligheder for at bidrage til en positiv international udvikling.

Det er vigtigt, at vi styrker vort fællesskab inden for kultur, undervisning og forskning. Realiseringen af den kulturelle handlingsplan må derfor prioriteres højt. Skabelsen af en større grad af sprogforståelse, udviklingen af et nordisk uddannelsesfællesskab og et kulturelt samarbejde på lokalt og regionalt plan er et led heri. Nordisk Ministerråd er i færd med at udarbejde en plan for fremme af nordisk sprogforståelse med henblik på forelæggelse på sessionen i 1990. Denne handlingsplan må også ses

[Ministeren for nordisk samarbejde]

som et modstykke eller en parallel, om man vil, til det forslag om en forbedret sprogundervisning i EF, som Kommissionen har fremlagt.

På forskningsområdet er der et stort behov for et fælles arbejde for at styrke kvaliteten af forskningen i Norden og for at sikre, at den befinder sig på et tilfredsstillende niveau, også set med internationale øjne. Kun derved kan vi fremme deltagelsen i det internationale samarbejde, som er så vigtigt på området.

Et øget nordisk samarbejde om forskeruddannelse, om udveksling af gæstelærere, om symposier og workshops og om øget forskermobilitet er de instrumenter, der skal sikre denne kvalitet.

I handlingsplanen for det nordiske kultursamarbejde er et af tyngdepunkterne etableringen af et nordisk uddannelsesfællesskab og netværkssamarbejde.

Interessen for det såkaldte NORDPLUS-program, udveksling af læger og studenter, har været overvældende. Der er i år behandlet et stort antal sager om samarbejdsaftaler mellem højere uddannelsesinstitutioner i Norden, og der er allerede bevilget 3,8 mio. d.kr. svarende til, at der er tildelt 330 NORDPLUS-stipendier. Jeg kan oplyse, at i 1989 er afsat i alt 10,8 mio. d.kr. til formålet.

Den europæiske udvikling stiller krav til en ny og bedre kompetence inden for flere områder i samfundet. Regeringen er ikke i tvivl om, at NORDPLUS-programmet er blevet lanceret på et tidspunkt, hvor der både hos institutionerne og hos de studerende er et stærkt behov for at knytte tættere studiemæssige kontakter hen over de nordiske landegrænser. Nordisk Ministerråd forventer, at omkring 1.000 studerende vil være involveret i stipendieordningen i 1989.

Regeringen arbejder bl.a. med de igangværende drøftelser af ERASMUS II. Vi arbejder for, at dette program og programmet om samarbejde mellem universiteter og erhvervslivet – det, der kaldes COMETT – fra og med 1990-91 så vidt muligt åbnes for deltagelse fra tredjelande, herunder naturligvis fra de nordiske lande.

NORDPLUS-programmet er imidlertid kun et første led i skabelsen af et egentligt uddannelses- og forskningsfællesskab. Vi må nå frem til så tæt et fællesskab, at vi også kan etablere en egentlig arbejdsdeling, når det gælder forskning og uddannelse. Vi bør nå frem til, at vi

hver for sig koncentrerer os om det, vi er bedst til, og at der åbnes for, at alle Nordens borgere frit kan studere og forske, hvor de vil. På den måde når vi et kvalitetsniveau, der gør os til attraktive partnere i et internationalt samarbejde.

De nordiske kulturmanifestationer i udlandet vil fortsætte. I 1989 forberedes en udstilling, »Modernismen i nordisk malerkunst i perioden 1910–30«, og udstillingen vil blive vist i Moskva og i de nordiske lande. Det er første gang, Nordisk Ministerråd gennemfører en sådan kulturel manifestation i et østeuropæisk land.

Nordisk Ministerråd vil endvidere udarbejde et forslag, hvorefter Nordisk Ministerråds musikpris fremover uddeles hvert år, og således at prisen også skal kunne tildeles udøvende musikere.

Overenskomsten om oprettelse af Den Nordiske Udviklingsfond trådte i kraft den 30. januar, og fonden skal nu til at virke. Fondens samlede økonomiske bevillingsramme er 100 mio. trækningsrettigheder, og det svarer til ca. 950 mio. d.kr. over en 5-årig periode. Beløbene tilvejebringes over landenes multilaterale bistandsbevillinger, og der indbetales efter den nordiske fordelingsnøgle.

Fonden skal samarbejde med forskellige samfinansieringspartnere for at opnå en rimelig spredning af midlerne på forskellige aktiviteter og ad forskellige kanaler. Fondens deltagelse i projektf finansiering, og udlånsvirksomheden rettes alene mod udviklingslande, og fattige lande skal prioriteres højest. Midlerne skal anvendes, således at også nordiske interesser varetages. Heri ligger, at vi ikke ønsker at fastsætte en bestemt bindingsgrad, om end det er en klar forudsætning, at den væsentligste del af fondens midler skal anvendes til indkøb i Norden. Fondens skal sigte mod en rimelig fordeling af indkøbene mellem de nordiske lande.

Til sommer afholdes der i Thisted Nordisk Venskabsbyfestival for at markere 50-året for Nordens første venskabsbyforbindelse mellem Thisted og Uddevalla. I dag er der etableret et netværk af nordiske kontakter på venskabsbyplan, og ca. 700 nordiske byer og kommuner har etableret venskabsbyforbindelser. Intet andet sted i verden er der så mange kontakter på så mange niveauer på tværs af landegrænser som mellem de nordiske lande. Netop for at manifestere dette samarbejde og inspirere til

[Ministeren for nordisk samarbejde]

fortsat og øget nordisk samarbejde på alle niveauer, officielt som uofficielt, har også Nordisk Ministerråd ønsket at deltage i festligholdelsen og henlagt sine sommermøder til Thisted.

Spørgsmålet om grænselettelse for personer inden for EF og den nordiske paskontroloverenskomst påkalder sig fra tid til anden megen opmærksomhed i Norden.

Regeringen ønsker at lette grænsepassagen for personer. Vi har en aftale mellem de nordiske lande, som sikrer let passage over grænserne imellem os, en aftale, der går helt tilbage til 1957. Den ønsker regeringen naturligvis ikke at opgive. Derfor arbejder vi fra dansk side inden for EF på, at de nordiske lande inddrages i takt med de fremskridt, der gøres imellem EF-landene. Det er regeringens opfattelse, at det endelige mål bør være, at så mange borgere som muligt får den lettest mulige grænsepassage.

Spørgsmålet om et nordisk ungdomsrejsekort, et Nordrailkort, gyldigt i en måned og til halv pris sammenlignet med et interrailkort, rejses ofte. Fra dansk side har vi støttet synspunktet om et sådant rejsekort, men de nordiske jernbaner er imidlertid pålagt et økonomisk ansvar, hvilket bl.a. medfører, at visse af jernbanerne skal drives efter forretningsmæssige principper.

De nordiske jernbaner har besluttet at fortsætte det økonomisk mindre attraktive Nordturistkort også i 1989, selv om de er af den opfattelse, at der ikke eksisterer et markedsmæssigt behov for produktet. Men jernbanerne har samtidig oplyst, at såfremt der ikke er bedre nordisk afsætning i 1989, så vil banerne overveje at nedlægge produktet i 1990 eller erstatte det med et andet nordisk rejsetilbud.

Der peges til stadighed på behovet for bedre politisk styring af det nordiske samarbejde. Der er i Nordisk Ministerråd i 1988 gjort et godt stykke arbejde for bedre prioritering. Men vi skal blive endnu bedre til at prioritere og koordinere den mangfoldighed af arbejdsopgaver, der ligger i det nordiske samarbejde, og det er vigtigt, at dette sker i et aktivt samspil mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Som et led i Nordisk Ministerråds løbende arbejde med at få et mere målrettet og resultatorienteret samarbejde har de nordiske rationaliseringsmyndigheder efter anmodning gennemført et forstudium af ministerrådsorganisa-

tionen. Rapporten anbefaler 19 forslag, som kan få det nordiske samarbejde på højde med de krav til effektivitet, der stilles til de nationale administrationer.

Nogle af de vigtigste forslag, jeg kan nævne, er: Ændringer i budgetsystemet, introduktion af brugerbetaling og samfinansiering, en kritisk gennemgang af de nordiske institutioner og projekter, ledelsesudvikling og strategisk udvikling i Ministerrådssekretariatet, en reduktion af antallet af komiteer og deltagere og større offentlighed om resultaterne i det nordiske samarbejde. Vi vil nu i Nordisk Ministerråd arbejde videre med disse forslag.

Regeringen lægger vægt på, at det nordiske samarbejde organiseres og gøres mere målbevidst med henblik på bedst mulig ressourceudnyttelse og således, at der sikres større harmoni mellem ambitionerne i det nordiske samarbejde og de faktisk mulige mål. Det er regeringens opfattelse, at konkrete tiltag, fleksibilitet, pragmatisme og realisme bør være nøgleord for det fremtidige nordiske samarbejde.

Vi har ikke brug for nye bureaukratiske strukturer, men for åbent og inspirerende samarbejde på alle niveauer, der tillige kan sikre størst mulig nordisk gennemslagskraft i internationale fora. Regeringen finder, at dette må være ledetråden for den danske deltagelse i det fremtidige nordiske samarbejde.

Jeg vil gerne her også sige tak for beretningen og det gode samarbejde i delegationen. Det er mit ønske også i fremtiden på bedst mulig måde at fremme det brede politiske samarbejde i Danmark om og for Norden.

Anker Jørgensen (S):

Aldrig har der i de nordiske lande og i Nordisk Råd været talt så meget om Europa og EF som nu.

For tre år siden rejste jeg på Nordisk Råds session spørgsmålet om Nordens forhold til EF. Det var der store dele af den nordiske presse der syntes var ganske utilstedeligt. Endda i EF-landet Danmark kunne man læse i flere aviser, at den, der rejste spørgsmålet, i virkeligheden splittede Norden.

Men det lykkedes alligevel i 1988 at få nedsat en international komité i Nordisk Råd, bestående af 10 parlamentarikere fra de nordiske lande.

[Anker Jørgensen]

Hr. Jørgen Estrup og hr. Ivar Nørgaard blev indvalgt i komiteen for Danmark. Den har nu afgivet sin rapport, og jeg synes, det er en god rapport, der nok på flere områder går længere end det mandat, komiteen fik, og det har jeg ikke noget imod. Det skyldes, at udviklingen er løbet så hurtigt i den korte periode, komiteen har arbejdet.

Den forestående session i Nordisk Råd vil helt afgjort stå i den europæiske udviklings tegn. Men lad det være sagt med det samme: Der er ingen af de andre nordiske lande, der i dag ønsker at blive medlem af EF. Det må vi tage til efterretning og fuldt ud respektere. Vi må heller ikke blive fornærmede over det for så med mere eller mindre sure og kritiske bemærkninger at vende ryggen til Norden.

Det glædelige er, at Norden mere end nogen sinde er gået ud af sin isolation. Norden vil intensivere sit samarbejde internt, men vil netop gøre det i en europæisk sammenhæng. Og det er klart, at bestræbelserne for at etablere et indre marked i EF har fået Nordisk Råd til at sætte det gamle krav om Norden som hjemmemarked på dagsordenen.

Socialdemokraterne i Danmark falder ikke om af begejstring over, at vi nu skal have et indre marked, hvis dette indre marked ikke samtidig garanterer, at vi kan få et samfund af kvalitet. Vi vil ikke risikere, at man i den hellige og frie konkurrences navn svækker lønmodtagerens stilling på arbejdsmarkedet, nedbryder de sociale beskyttelsesforanstaltninger eller undergraver velfærdssamfundet og blæser på både det indre og ydre miljø, måske endda blæser det et langt stykke.

Der er talt så meget om fri konkurrence på lige vilkår. Ja, netop lige vilkår. Det er også det, vi vil. Vi vil ikke konkurrere på social og lønmæssig dumping. Og når vi taler om erhvervslivet, så beder jeg de borgerlige partier om at huske, at vi betragter lønmodtagergrupperne som den største og på mange måder mest afgørende del af erhvervslivet.

Vi mener derfor også, det er godt, at de nordiske lande i de kommende år vil arbejde seriøst med hele problemstillingen om EF's indre marked og om Norden som hjemmemarked. Det er jo to ideer, der faktisk går ud på det samme, og som i deres udvikling indtil dato har været parallelle, men som må og skal koordineres. Det skal være muligt for Norden at samarbejde

og også at påvirke denne udvikling, det vil sige at give det store og mere åbne marked en tydeligere social og miljømæssig dimension.

Jeg er naturligvis klar over, at de nordiske lande, der er medlem af EFTA, også tilkendegiver, at egentlige forhandlinger skal foregå mellem EFTA og EF, men samtidig vil Norden og Nordisk Råd i stigende grad samarbejde om programmer og rekommandationer og konventioner, som jo er vigtige og meget tydelige markeringer i forhold til den europæiske udvikling.

Jeg betragter ikke Norden og EF som to systemer, der står i modsætning til hinanden. Der er heller ingen tvivl om, at Norden ikke kan være et alternativ til EF, men der er i høj grad tale om, at de to markeder – for at kalde dem det – udmærket kan supplere hinanden. Der er heldigvis også mange kræfter i EF, der ønsker at udvikle velfærd og miljø, og for disse kræfter vil det være en fordel, om Norden engagerer sig kraftigt i den europæiske udvikling.

Jeg er i øvrigt af den opfattelse, at selv om de nordiske lande på et eller andet tidspunkt bliver medlem af EF, vil der fortsat være brug for et nordisk samarbejde inden for det, der til den tid vil blive et endnu større europæisk fællesskab. Det er meget vigtigt, at vi ser de nordiske problemer i denne sammenhæng.

Jeg har bemærket, at der er dem – repræsentanter for regeringspartierne, også hr. Engell – der mener, at vi sætter for mange penge af til det nordiske samarbejde. Man vil åbenbart også nedskære her, Norden skal afmonteres. Det er for nogle partier åbenbart bare og alene et spørgsmål om, at nu er det EF, det gælder. Det siger man – til trods for at det nordiske budget er nul og niks i forhold til det, der afsættes til EF. Og oven i det kommer man også med usaglige angreb på det udvalgsarbejde, der finder sted i EF.

Over for dette vil jeg gerne gøre opmærksom på, at de socialdemokratiske partier i Nordisk Råd har givet udtryk for, at man er klar til at øge Nordisk Råds indtægter, for at hele virksomheden kan blive bedre og mere effektiv. Vi har klart sagt, hvor meget vi vil øge dem med over en årrække, og vi har også sagt, hvordan vi skal finansiere det.

Igennem alle årene, hvor Danmark har været medlem af EF, har vi gjort en stor indsats for at være brobygger mellem Norden og EF. Det har især været ved oplysning og information af en-

[Anker Jørgensen]

hver art, men det har i visse situationer også været gennem forskellige former for bidrag og assistance til forhandlinger mellem et nordisk land og EF. Jeg synes, at denne praksis ikke alene skal fastholdes, men jeg mener, at den skal udbygges.

Danmark har en samhandel med de nordiske lande, som udgør vel en 25-30 pct. af vor samlede handel. Vores interesser er altså meget, meget store også i Norden. Derfor er det ikke et enten-eller, men det er et både-og. Vi er fuldgældigt medlem af både EF og Nordisk Råd.

Jeg glæder mig i øvrigt over, at der nu er ud-sigt til, at vi endelig får den konvention på arbejdsmiljøområdet, som vi i flere år har stillet krav om. Den vil for resten også få en betydning for den europæiske standard.

Jeg håber også meget, det bliver muligt nu på Nordisk Råds session at få vedtaget forslaget om et koncernfagligt samarbejde i Norden. Der skal samarbejdes på arbejdspladserne mellem lønmodtagerne og arbejdsgiverne. Der skal slås bro over modsætningerne, hvor det er muligt. Men det gælder ikke kun samarbejde på gulvet, det må også gælde for toppen af de væsentligste industrier og brancher i Norden.

Jeg er også enig med ministeren, når han siger, at NORDPLUS har været en succes. Det glæder jeg mig over. Jeg er glad for, at det er knyttet så tæt til netop ERASMUS-planen, og her har vi igen et godt eksempel på, hvor tæt man kan komme på et samarbejde mellem Norden og EF.

Men det er i øvrigt på tide, at vi får et samarbejde i stand om nogle fælles retningslinjer for det, vi i Socialdemokratiet kalder BFU - eller betalt frihed til uddannelse. Uddannelserne for dem, der står på gulvet i virksomhederne, må stærkere ind i billedet, end det er tilfældet nu.

Det var godt, vi havde en ekstra session om miljøet i november. Årsagen var som bekendt den enorme vækst af alger i Kattegat i juni måned sidste år. Sessionen havde især en debat om havforureningsplanen. Det var parlamentarikerne, der pressede på også for den nye havforureningsplan. Det var et fremskridt, at vi fik den, men der er grund til at være kritisk over for den på en række enkeltområder og få den forbedret, efterhånden som vi møder problemerne.

Lad mig slutte med at sige, at det nordiske samarbejde er inde i en helt ny og meget spæn-

dende udvikling, og den skal Danmark være positiv over for. Danmark kan ikke undvære dette samarbejde.

Engell (KF):

Først vil jeg gerne takke ministeren for den gode og fyldige redegørelse, vi har fået. Ministeren fremhæver med rette mange områder, hvor det nordiske samarbejde fungerer, og hvor der fra Ministerrådets side lægges op til nye initiativer, som yderligere kan styrke båndene.

For Det Konservative Folkeparti er der ingen tvivl om, at det nordiske samarbejde fortsat bør prioriteres meget højt, og vi er enige i, at det bør præges af realisme, som ministeren også var inde på. I de næsten 40 år, Nordisk Råd har eksisteret, er der på utrolig mange områder etableret et tæt samarbejde og fælles ordninger, og dem ønsker vi at fastholde. Vi er således ikke i tvivl om, at den nordiske pasunion skal oprettholdes, indtil en eventuel samlet europæisk løsning er fundet.

Vi har også i det nordiske samarbejde til stadsighed formålet at indstille os på nye opgaver, måske endda lidt for ukritisk. Men hvis vi ser på miljøindsatsen og resultaterne af den ekstraordinære session, må vi sige, at her er et område, hvor en tættere koordinering mellem de nordiske lande er absolut påkrævet. Ud over de konkrete resultater fra den ekstraordinære session vil vi også med interesse imødesee det oplæg, som miljøministeren har bedt Den nordiske Investeringsbank om at udarbejde i forbindelse med støtte til miljøforanstaltninger uden for Norden. Det er jo en direkte opfølgning af den økonomiske handlingsplan, og vi kan tilslutte os de initiativer, der ligger i planen. Samtidig må vi naturligvis understrege, at lån kun kan ydes på bankmæssige vilkår, og at ydelse af subsidierede lån ligger uden for bankens virksomhedsområde.

Som ministeren var inde på, er der ingen tvivl om, at udviklingen i det europæiske samarbejde vil indtage en central plads i den nordiske debat og blive den største og mest betydningsfulde udfordring til det nordiske samarbejde i de kommende år. Den opfattelse havde hr. Anker Jørgensen jo også. Det er jo ganske interessant, at et af de steder, hvor der for tiden tales mest om EF's indre marked, er i Nordisk Råd. For Danmark er situationen mere afklaret og lettere end for de øvrige nordiske lande, fordi vi

[Engell]

er medlemmer af EF og har taget udfordringen fra det indre marked op. Men for de andre nordiske lande er situationen anderledes; ingen af dem er medlemmer af EF, men alle er stærkt afhængige af det europæiske marked, og i flere af dem pågår der en intensiv debat om mulighederne for at søge medlemskab.

Fra dansk side må vi naturligvis beklage, at de øvrige nordiske lande ikke har fulgt os ind i EF – ikke mindst politisk ville det være en fordel, såfremt Norden kom til at veje tungere i EF's indre balance, men den afgørelse kan de nordiske lande kun træffe alene. Til gengæld kan vi på mange måder fungere som et bindeled mellem EF og Norden, f.eks. ved at informere om, hvad der sker inden for EF-samarbejdet, hvorledes vi bedømmer udviklingen, og hvordan vi fra dansk side vil præge den. Men vi kan naturligvis ikke give de andre nordiske lande indflydelse på den europæiske beslutningsproces. Enten er man medlem eller ej, anderledes kan det ikke være, for kendsgerningen er, at vi som medlem af EF må optræde som en troværdig partner i forhold til de øvrige medlemslande. Vi kan ikke sidde på begge sider af bordet på samme tid. Med andre ord, det nordiske samarbejde, bl.a. Nordisk Råd, kan næppe bruges som forhandlingsorgan over for EF. Det vil også efter vor opfattelse være spild af ressourcer, hvis man tror, det kan nytte at bygge Nordisk Råd og dets institutioner op som en helt parallel organisation til EF. I den sammenhæng er det tilfredsstillende, at de nordiske landes regeringer klart har fastslået, at målsætningen må være både at styrke de nære indbyrdes forbindelser og tage mest mulig del i den europæiske integrationsproces under hensyn til landenes individuelle muligheder og forpligtelser.

Hvis vi ser på de økonomiske samarbejdsområder, er der mange vigtige opgaver at tage op, bl.a. afviklingen af tekniske handelshindringer, fri etablering, anerkendelse af eksamensbeviser, udveksling af tjenesteydelser, fortsat kapitalliberalisering, åbning af markederne for offentlige indkøb, afvikling af handelsforvridende subsidier og liberalisering på transportområdet. Selv om man i forbindelse med fjernelsen af handelshindringer er nået ganske langt, især i de seneste år, er der stadig et stykke vej endnu, før man i reel forstand kan tale om Norden som hjemmemarked. På grund af stribevis af tekniske handelshindringer er det

på mange områder utrolig svært at udbygge det handelsmæssige samarbejde, og her må vi som medlem af EF gøre det ganske klart for de andre nordiske lande, at uden tilstrækkelig vilje fra deres side til at åbne deres markeder og nedbryde restriktioner og handelshindringer skal de ikke forvente at kunne høste de fordele, EF's indre marked vil give.

Med andre ord vil en tilnærmelse mellem de andre nordiske lande som medlemmer af EF-TA og Danmark som medlem af EF forudsætte gensidighed og lighed, men over for de øvrige nordiske lande er Danmark sig selvfølgelig sin særlige rolle bevidst. Danmark er i øvrigt det land i EF, der har den mindste del af sin udenrigshandel inden for fællesskabet – ca. halvdelen – samtidig med, at omkring en fjerdedel af handelen foregår med Norden. Vi ønsker derfor naturligvis at gøre, hvad der er muligt for at knytte de øvrige nordiske lande til udviklingen i EF.

Jeg er også glad for, at ministeren i sit oplæg omtalte den rapport, vi for nylig har modtaget fra de nordiske rationaliseringsmyndigheder med konkrete forslag om effektivisering på linje med de krav, vi stiller herhjemme til vor egen administration.

Lad mig for en ordens skyld sige til hr. Anker Jørgensen, at der er jo ikke tale om med de forslag, der lægges op her, at man ønsker at afmontere Norden, men at vi i de økonomiske krav, vi stiller til det nordiske samarbejde, selvfølgelig må være på linje med de bestræbelser, der foregår i de enkelte lande.

Der kan efter vores opfattelse være god grund til at modernisere og effektivisere det nordiske samarbejde, for det er en kendsgerning, at bureaukratiet er utrolig stort, og at Nordisk Råd efter snart 40 års målrettet arbejde indimellem har svært ved at finde nye, relevante samarbejdsområder. I stedet er der tendens til at hale mere eller mindre velegnede projekter frem og søge samarbejde på områder, som i virkeligheden burde kunne klares uden for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, via helt andre kanaler, hvis der var tale om at dække egentlige, reelle behov. Med rapporten fra de fire nordiske landes rationaliseringsorganer foreligger der et oplæg, som der er al mulig grund til at nærlæse. Man bør også opfordre til, at det arbejde, der nu er iværksat af Ministerrådet, følges op i parlamentarikerforsamlingen, altså i Nordisk Råd.

[Engell]

Jeg har hæftet mig ved, at der under de 18 ministerråd findes 19 embedsmandskomiteer og ca. 70 institutioner, heraf 35 med fastansat personale. Der er ca. 150 arbejds- og udredningsgrupper og et stort antal projekter, hvortil ca. 1.000 personer er fast knyttede over længere perioder. Jeg har også bemærket, at rapporten meget klart understreger, at samarbejdet i alt for høj grad er blevet et mål i sig selv, og at de mere bureaukratiske elementer er dominerende.

Velviljen er ikke mindst synlig i de ressourcer, organisationen tildeles. Det er en kendsgerning, at Ministerrådets budget er vokset langt hurtigere end de nationale budgetter, og af et samlet budget i 1987 på ca. 600 mio. kr. var ca. 100 mio. kr. ikke disponeret ved budgetårets udgang. Det understreger, at ministerrådssystemet ikke magter at absorbere de ressourcer, som tildeles, at budgetstyringen ikke er så effektiv, som den burde være, og at der er behov for en grundig gennemgang af de nordiske budgetter. I hvert fald taler intet for de helt automatiske årlige stigninger på 3 pct., som har været målet, og der er tilmed nogle, som ønsker at lægge endnu flere penge oveni, som hr. Anker Jørgensen var inde på. Her har vi den opfattelse, at det nordiske samarbejdes kvalitet ikke nødvendigvis kan måles i, hvor mange millioner kroner man stiller til rådighed, men på mange andre felter, og jeg må derfor sige til hr. Anker Jørgensen, at han ikke skal have den opfattelse, at vi er mindre nordiskvenlige end Socialdemokratiet, fordi vi ønsker, at der stilles de samme økonomiske krav til det nordiske samarbejde, som vi i vid udstrækning er enige om herhjemme.

Til sidst skal jeg for en ordens skyld sige, at den konservative folketingsgruppe naturligvis kan tiltræde den beretning, som er grundlaget for debatten i dag.

Margrete Auken (SF):

Jeg havde oprindeligt lavet en stor, flot tale om alt det, vi kunne med det nordiske: Hvor vigtigt det var, at vi nu fik styrket det nordiske samarbejde, at der kom fart i foretagendet, og at vi fik placeret Norden stærkt i forhold til udviklingen i EF.

Så opdagede jeg, at jeg havde holdt den tale ca. fire gange på sessionerne og her, og at vi nu er nået så langt, at den bortset fra hr. Engells

tale stort set også er gået ind i den nordiske retorik. De rapporter, vi får fra både Nordisk Ministerråd og Rådet selv, er alle sammen fyldt med lovord om, hvad vi kan opnå med det nordiske samarbejde, så der er altså lidt mere vision hos andre end hos hr. Engell om, hvilke samarbejdsopgaver der ligger foran os nu, hvor det indre marked er under opbygning. Der er ord som »tænketank«, »en nordisk dynamik«, »påvirkning af alle de nordiske værdier«. Jeg synes også, ministerens tale var på et helt anderledes visionært niveau end det, hr. Engell præsterede.

Det fortvivlende i hele sagen er, at der er et kæmpestort misforhold mellem visionerne og en række af de vedtagelser, vi har lavet, hvad enten det har været på konkrete områder, i form af betænkninger og redegørelser eller de ting, hvor vi har hyldet hos Ministerrådet, altså det, man rent faktisk gør. Og selv om planerne kaldes handlingsplaner, er der meget sjældent konkret handling i dem. Derfor står vi nu i den situation, at vi med rette kan tale om en skæbnetime for det nordiske samarbejde. De ord er ikke brugt her i debatten, men de dukker op, og de vil også dukke op på sessionen, og det er givet rigtigt, at det inden for det næste år vil blive afgjort, om det nordiske samarbejde for alvor skal spille en rolle ud over på en række enkeltområder, f.eks. inden for kultursamarbejdet og i en række institutioner. Vi vil sandsynligvis opretholde det, men det nordiske vil næppe blive en politisk dynamisk kraft i den europæiske integration, for slet ikke at tale om, hvad der sker internationalt, hvis vi ikke bliver helt anderledes ambitiøse.

Jeg er enig med hr. Engell i, at det er en god rapport, der er kommet fra de nordiske rationaliseringsorganer om forholdene i det nordiske samarbejde, men jeg skal love for, at jeg er meget uenig med ham i, hvem adressen skal rettes til. Først og fremmest skal den jo rettes til regeringen, der er ansvarlig for, hvad der foregår i Ministerrådet og i de enkelte embedsmandskomiteer. Nu siger jeg ikke specielt den danske regering, for det er jo et af problemerne i det nordiske samarbejde, at vi har meget svært ved at finde ud af, hvilken regering det er, fordi det altid bliver præsenteret i fælleskab. I det omfang, der er parlamentarisk ansvarlighed over for dette problem, synes jeg, at hr. Engell skulle spørge formanden for Budget- og Kontrolud-

[Margrete Auken]

valget, hvad han i grunden har lavet i de år, han har siddet dér. Hvad har man brugt Budget- og Kontroludvalget til? Jo, f.eks. noget med tandlægematerialers afprøvning, men har udvalget siddet i haserne på dem og spurgt: Hvorfor kommer der ikke noget ud af det her? Jeg synes egentlig, det er lidt lumpent af hr. Engell at falde sin kollega i et andet regeringsparti i ryggen på en sådan måde, så man næsten ikke tør gå videre nu, fordi han ikke er til stede og ikke har en chance for at forsvare sig. Men det er altså ikke mig, der kom på den tanke, at det også skulle gå ud over Rådet og ikke kun Ministerrådet.

Noget af det, der er karakteristisk for den rapport, der er kommet, er, at den understreger – og det er det afgørende i hele dette spørgsmål – det lave ambitionsniveau, så der faktisk, når vi skal til at lave handlinger, så at sige ikke er politisk opbakning bag de ting, vi vedtager. Det er ikke politikerne i Nordisk Råd, jeg her henvender mig til, for der er for manges vedkommende tale om et virkelig oprigtigt engagement, og der er tale om politikere, som ustandselig fremfører disse synspunkter også i deres egne parlamenter. Nej, jeg taler om hele det politiske apparat. Det er meget, meget sjældent, man hører et regeringsmedlem, også fra de andre lande, overhovedet bruge ordet »nordisk«, når det ikke ligefrem er en nordisk debat, man har. Man har altid på fornemmelsen, at dette ord, når det kommer til stykket, er et fremmedord i de forskellige regeringer. Man tænker faktisk ikke nordisk i forhold til den førte strategi, og det er faktisk også et af de hovedpunkter, rapporten trækker frem.

Et andet sted står der, at på trods af stor almen sympati har nordisk samarbejde lav politisk status. Dette viser sig ved, at der er meget lidt samarbejde om væsentlige sager og svag national implementering af nordiske beslutninger. Dér har vi en stor del af problemet, og det er først den dag, hvor man begynder at tage det, man siger, alvorligt, at det bliver interessant at have med det nordiske samarbejde at gøre. Det har man kunnet sige længe, men nu er vi altså dér, hvor det er ved at være helt afgørende, om vi inden for det næste år får sat skub i foretagendet.

Så har vi med god grund kunnet bebrejde regeringen, at hver eneste gang den går fra de meget pompøse sætninger over til handling, sker

der nærmest ingenting. Stort set alt, der er lagt frem for os til denne session, er fuldstændig tyndt, når det kommer til de konkrete handlinger, skønt det jo er imponerende, så meget der efterhånden står i hele det generelle indledningsafsnit. Det er jo flot nok, det kunne jo næsten være skrevet af mig selv, så jeg kan jo ikke bebrejde nogen, at det ser sådan ud, men når vi får oversat det til handlinger, er det på det nærmeste væk. Spørgsmålet er så, hvad vi kan gøre ved det rent politisk og parlamentarisk. Og her har vi også det store problem, at der går nogle voldsomme politiske skel i det nordiske samarbejde, nogle skel, som måske er allertydeligt i det danske Folketing. De mest forsigtige og forskrækkede, for nu at bruge nogle andre ord for lavt ambitionsniveau i det nordiske samarbejde, er jo De Konservative og i høj grad også Venstre. Da vi endelig fik præsenteret et forslag, nemlig med Den Internationale Samarbejdskomité, var det nærmest, som om man fik rystelammelser i de borgerlige partier. De tabte i hvert fald blyanten ud af hånden, da der skulle yderligere skub på, og vi får nu se, hvordan det kommer til at spænde af på sessionen, om vi får lavet de organisationer. Ikke fordi vi kan løse tingene ved at organisere anderledes, men fordi vi i den organisation faktisk havde en mulighed for at få trukket ting ind på dagsordenen, som det haster meget med at få sat i gang.

Efter denne noget generelle jammerlighedsvada og mismod over det nordiske samarbejde har jeg ikke så forfærdelig meget at hægte min ellers meget, meget grundmurede optimisme op på. Jeg synes, det har været svært at finde noget som helst i det, der er lagt frem, hvor man for alvor kan sige, at her går det, her sker det nu. Alligevel vil jeg godt stille ministeren nogle konkrete spørgsmål om, hvad der sker inden for de forskellige områder.

Det vigtigste punkt her i det første år er jo Norden som hjemmemarked. Vi får at vide, at det går godt. Hvad gør man i regeringen, og dermed i Ministerrådet, for at få det til at fungere? Har man f.eks. en eller anden forestilling om en kontrolinstans, eller hvad vi nu skal kalde det? Det er jo ikke nok, at man laver ens standarder, hvis de forskellige lande håndterer dem forskelligt, så må vi simpelt hen sørge for, at det bliver gjort på samme måde. Hvordan sætter vi speed på det arbejde? Det er virkelig i sidste øjeblik, hvis vi skal have en mulighed for

[Margrete Auken]

at påvirke udviklingen i EF. Jeg kan forstå, at jeg er enig med regeringen i, at det vil være godt at kunne gøre dette ved hjælp af det nordiske samarbejde, selv om hr. Engell ikke helt delte den opfattelse.

Der er grund til at rose regeringen for, at vi er blevet færdige med Arbejdsmiljøkonventionen, men også at fælde adskillige tårer over, at den alligevel blev så splattet, som den blev. Det var jo en ganske betragtelig forringelse, der kom ind, da man ændrede målsætningen fra, at arbejdsmiljøbestemmelserne skulle være på højeste niveau til højt niveau, for det betyder nemlig meget ofte lavt niveau.

Det har været glædeligt at høre, at Nordisk Investeringsbank nu får støtte af alle finansministre – vi var et øjeblik i tvivl om, hvorvidt den danske regering var med, det er den altså. Jeg synes, vi skal takke for, at man har taget det initiativ, og jeg håber, at vores samarbejdsminister også kan fortælle os, hvordan man har sikret finansieringen af disse lån, for det var jo noget af det, der måtte indgå i det. Jeg er enig med hr. Engell i, at vi ikke skal pålægge banken at gå uden for almindelig bankvirksomhed, men så må vi jo på anden måde sørge for, at vi får penge til at lave disse mere favorable lån.

Det koncernfaglige samarbejde vil jeg ikke snakke mere om her, men det er en vigtig del af vores arbejde, og vi må meget håbe, at også de borgerlige vil være med til at vise, at det ikke kun er, når man skal lave industriinteresser, men også når det gælder lønmodtagerbeskyttelse, at man er villig til at samarbejde. Jeg tror, der må være tale om en misforståelse, når der blev stemt imod det i Social- og Miljøudvalget. Jeg kan ikke tænke mig andet, end at det må komme på plads.

Endelig vil jeg nævne transportpolitikken, dels fordi den ustandselig fremhæves, så det skulle jeg jo have lov til at gøre, men også fordi transportpolitikken nok er det område, hvor misforholdet mellem overskrifterne og det, der faktisk sker, er størst. Vi har overhovedet ikke ansatser til en fællesnordisk transportpolitik, hverken på det fysiske anlæg, skatte- og afgiftspolitikken eller andre af de målsætninger, som kommer frem, og jeg tror ikke, det bliver muligt at lave en nordisk transportpolitik, som kan være med til at påvirke udviklingen i EF. Jeg tror desværre, at det bliver EF, der kommer til at påvirke udviklingen i Norden, og i hvert fald

hvad færdselssikkerhed angår, kan det være en ganske alvorlig sag. Jeg håber, ministeren vil sige, at nu laver man den økonomiske handlingsplan om, så den bliver god på det område, for det er den nemlig ikke.

Sønderby (V):

På baggrund af den tale, fru Margrete Auken lige har holdt, skal jeg beklage, at Venstres ordfører, hr. Ivar Hansen, ikke kan være her. Jeg skal jo sige nogle ting på Venstres vegne, men jeg tror, at formanden for Budgetudvalget selv kan svare, måske på Nordisk Råds møde, på det, der blev sagt.

Den rapport eller redegørelse fra Nordisk Råd, som vi drøfter her i dag, er et godt stykke papir, og den viser også, at Rådet har været meget aktivt i det år, vi er gået igennem. Jeg synes også, at de ting, som ministeren har sagt her i dag, borger for, at de muligheder, den interesse og den aktivitet, som vi alle sammen udfolder i Nordisk Råd, fortsat vil være til stede.

Jeg vil gerne i første omgang pege på fire områder, som jeg vil sige lidt om. Det er den Udredningskomité, som ministeren omtalte, og som de andre ordførere også har nævnt, om Nordens forhold til den øvrige verden, særlig EF, og den udvikling, der sker her i relation til udviklingen i Norden.

Det andet er den ekstra session om miljøproblemerne, hvor der blev vedtaget nogle foranstaltninger, der skal træffes og er blevet truffet, om havforureningen. Jeg synes også, det er værd at nævne, at det er en nordisk statsminister, der var formand ved udarbejdelsen af Brundtlandrapporten, som jo også er et godt redskab – ikke kun i Danmark, men også andre steder.

Så vil jeg også sige lidt om den økonomiske handlingsplan om et stærkere Norden, som ministeren har været inde på, om Norden som hjemmemarked, og i særdeleshed afviklingen af de handelshindringer, som er til stede. Og endelig nok det vigtigste, for det er måske det sted, hvor vi har flest resultater i det nordiske samarbejde, hele det kulturelle undervisnings- og forskningsmæssige område. Her er der jo sket mange ting, og den handlingsplan, Ministerrådet har lagt frem, åbner muligheder for endnu større aktiviteter på det område.

Vi synes som sagt i Venstre, at den rapport, som Den Internationale Udredningskomité har

[Sønderby]

fremlagt under Karin Söders ledelse, er et godt redskab at arbejde videre med, og det er noget af det, som vi nok i særdeleshed vil komme til at drøfte på Nordisk Råds møde i Stockholm. Et tættere samarbejde imellem EF og EFTA-landene – et Norden i Europa, som vi også har fået en rapport om – de to ting kan udmærket supplere hinanden, og det lægger de to rapporter jo også op til. Det er ikke det ene eller det andet, og som den konservative ordfører, hr. Engell, var inde på, er vores handelsforbindelser uden for EF jo ret store.

Vi oplever jo tit i Danmark, når vi drøfter det nordiske samarbejde, at det bliver sagt – som fru Margrete Auken var inde på – at de borgerlige partier er forskræmte og bange for det nordiske samarbejde. Jeg synes egentlig, at vi har været næsten lige så flittige til at følge det nordiske samarbejde og lægge ting frem som fru Margrete Auken, men det er da rigtigt, at undertiden er der i debatten blevet sagt til os i Nordisk Råd eller vel til alle de nordiske delegater, som hr. Anker Jørgensen også var lidt inde på, at vi har større interesser syd for grænsen end i det nordiske samarbejde. Jeg synes egentlig, at både rapporter, vi har fået frem, og den drøftelse, der har været de senere år i Nordisk Råd, viser, at det er et både/og, og at de nordiske lande er interesserede i, at vi kan være den brobygger, vi har været, og som der måske kan blive endnu mere behov for i de kommende år. Vi er derfor enige med ministeren i, at dette arbejde kan forstærkes, men vi mener ikke, at det skal ske ved, at man nu skal lave et nyt udvalg til at forhandle tingene. Jeg tror ikke, at Nordisk Råds arbejde skal vurderes efter, hvor mange komiteer man har, og hvor mange forslag der bliver drøftet, men tværtimod på, hvilke resultater der kommer ud af det. Venstre mener ikke, at vi har brug for flere komiteer, men derimod for at få nogle af de områder, der er peget på i rapporterne »Norden i Europa« og »Den Internationale Komité's problemer« lagt ud i de forskellige udvalg. Vi mener i øvrigt heller ikke, at der på nuværende tidspunkt skal være muligheder for eller skabes baggrund for at lave en ekstra session om Den Internationale Komité. Vi må nu afvente debatten på sessionen, om det bliver nødvendigt.

En anden ting, som har skærpet interessen om det nordiske, har også været den miljøkonference, der blev holdt i Helsingør, og resulta-

terne af den. Der er for Venstre ingen tvivl om, at det er godt, at vi tager fat i nordisk regi for at løse miljøproblemerne. Det er nemlig ikke noget, vi kan klare sely, og det kan være udmærket, at vi så i det samarbejde, vi har i Nordisk Råd, tager fat på problemerne og breder tingene længere ud, så vi måske også ad den vej – også med Nordisk Investeringsbank, men på den måde, ministeren vil – kan sende viden og knowhow ud af de nordiske lande, fordi vi er foran på miljøområdet.

Den handlingsplan, vi fik for nogle år siden, skulle være en rullende plan, som det blev sagt, og det bliver det jo også, fordi ministeren nu har bebudet, at der vil komme en ny plan for de næste 4 år, som nok medtager spørgsmål i forbindelse med det indre marked og EF m.v. Det bliver en handlingsplan om et hjemmemarked uden handelshindringer, for det ville jo da være en fordel, at vi i hvert fald med det nære samarbejde, vi har i det nordiske område, kunne fjerne nogle af de handelshindringer, som vi gang på gang hører vores erhvervsliv løber imod.

Handlingsplanen for det nordiske kulturelle samarbejde er, som jeg sagde før, nok det område, hvor der er kommet flest resultater, og hvor der er muligheder for, at der kan ske mere endnu. For i kulturuddannelse og forskning hænger vi nok mere sammen, end vi gør med en række af de lande, vi er sammen med i EF, og et af de bedste redskaber til at få dette arbejde videre, komme videre med det kulturelle, uddannelses- og forskningsmæssige, er de unge. Derfor er det glædeligt, som ministeren også peger på, at der er 330 Nordplusstipendiater og ca. 1.000 studerende, der kan komme rundt i de nordiske lande. Jeg synes også, at det var værd at bemærke her i dag, at undervisningsministeren holdt et møde med de nordiske undervisningsministre og EF-ministre og fik dette bredt ud, ikke kun over Norden, men også ud over det øvrige Europa. Rejseaktiviteten bliver også større de nordiske lande imellem. Folk rejser mere, holder mere ferie, og jeg kan da beklage, at ministeren her sagde, at det var muligt, at man ville trække Nordrailkortet tilbage, hvis ikke der rigtig kom gang i det. Jeg håber, som vi har peget på flere gange, at man nu får en større aktivitet, fortæller mere om, hvad det egentlig er, man bruger dette ungdomsrejsekort til, så vi fortsat kan have det, for hvis de unge lærer deres nordiske venner, kolleger og lande at kende,

[Sønderby]

breder det sig jo også, og det var jo det, der var formålet med det.

På turistområdet har vi også et udmærket samarbejde. Det fungerede ikke helt tilfredsstillende på de aktiviteter, man lavede på Vesttyskland, men jeg har i hvert fald indtryk af, at den aktivitet, man nu laver på USA og Japan, hvor man sælger Norden som turistområde – ikke et enkelt land, men Skandinavien – ser ud til at være tilfredsstillende og give resultat. Jeg er også tilfreds med de bemærkninger, ministeren havde om grænsepassage og grænsepassagelettelser, for det er rigtigt, at det er noget af det, der skaber problemer. Vi vil gerne have en større grænselettelse ved EF, men ministeren har sagt, at det er noget, vi vil forhandle de nordiske lande imellem, således at vi kan få det kortet ned. Det synes vi er vigtigt.

Der kunne være en masse andre ting at nævne, jeg skal ikke komme ind på flere, kun sige, at antallet af initiativer jo ikke er lig resultater. Vi er meget tilfreds med, som den konservative ordfører, hr. Engell, var inde på, at vi nu skal vurdere de rationaliseringsforslag, der ligger. Ikke for at neddrole det nordiske, men mere for at få noget mere ud af de midler, vi afsætter til det nordiske. Det er ikke, fordi vi er forskræmte eller forsagte, det er, fordi vi vil anvende de penge, de ressourcer, vi afsætter til Nordisk Råds regi, noget bedre.

Det er ikke kun et dansk problem – og dér har jeg lyst til at citere hr. Anker Jørgensen, for hr. Anker Jørgensen sagde, at det var, ligesom det kun var et dansk problem – også de socialdemokratiske ministre i de andre nordiske lande er opmærksom på, at der er nogle budgetproblemer internt, og disse budgetproblemer vil selvfølgelig også have en afsmittende virkning på, hvor mange penge man vil bevilge til Nordisk Råd.

Derfor synes jeg, at det, som ministeren sagde i sin redegørelse om, at man også må begynde at kigge på, om der nogle steder kan være brugerbetaling, er vigtigt. Det var ikke mig, der nævnte sagen med tandlægerne, men fru Margrete Aukén. Man kunne kigge på nogle af de undersøgelser, der bliver lavet, og sige, at det er udmærket, at vi i Nordisk Råds regi laver den slags undersøgelser, men så må de, der bruger undersøgelserne, være med til at betale dem. Det kunne vel medvirke til at skabe en større interesse om det nordiske og også få pengene til at slå bedre til.

Men vi er tilfredse med beretningen, og vi vil støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

Margrete Aukén (SF):

Nu har både hr. Sønderby og hr. Engell optrådt her, som om det var Folketingets og Nordisk Råds opgave at følge den konsulentrapport op. Mig bekendt er det Ministerrådets opgave. Vi må jo spørge ministeren, om det ikke er en regeringsopgave. Det er dér, problemet ligger, og den har ikke noget at gøre med vores bevillinger. At systemet derovre fungerer trægt, fordi der ikke er politisk opbakning i regeringerne, skal vi kritisere regeringen for, men vi skal da ikke behandle den konsulentrapport her. Jeg synes ærlig talt, vi har andre ting at tage os til, eventuelt prøve at få strammet det politiske pres på regeringerne noget op.

Men jeg kan forstå, at hr. Sønderby i modsætning til regeringen ikke mener, at der er så gruelig meget interessant at gøre heller. Dér ligger han mere på linje med hr. Engell, som synes, at det nordiske samarbejde højst skal udmøntes på en række enkeltområder; vi kan gøre lidt ved hist og pist, hvorimod hverken hr. Sønderby eller hr. Engell har nogen synderlig stor nordisk vision om, at der er et nordisk koncept, en nordisk grand design, som det også hedder i det miskmask-sprog, vi bruger, med hensyn til, hvordan man forestiller sig, at Norden og EF skal fungere i medspil – og indimellem selvfølgelig også modspil – med hinanden.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Til fru Margrete Aukéns bemærkning om at sætte liv i os: Det er ikke nødvendigt, vi kan sagtens klare det selv. Men det kunne da være en fordel, hvis fru Margrete Aukén på talerstolen brugte det nordiske sprog i stedet for engelske gloser osv., så dem skal jeg ikke komme ind på.

Men jeg vil gerne sige til fru Margrete Aukén, at jeg har ikke drøftet rationaliseringsrapporten. Jeg har bare sagt, at det var udmærket, at ministeren også gjorde rede for, at man har iværksat det arbejde, og så prøver at kigge på, om der er nogen mulige rationaliseringsområder i Nordisk Råds regi. For som jeg sagde i min indledning, så jeg det ikke, som at man

[Sønderby]

skulle drosle det nordiske ned; det var ikke derfor, jeg så det som noget positivt. Jeg så det positive i, at vi måske kunne få nogle flere og bedre initiativer og bedre resultater af Nordisk Råds arbejde, netop som fru Margrete Auken selv nævnte det med tandlægeundersøgelsen i Oslo. Det kunne godt være, vi ville sige, at nogle af de ting skulle vi ikke tage fat på.

Vi ved alle sammen, at der kommer en række af forslag fra medlemmer ude omkring, og her kunne man måske ret hurtigt sige: Her er noget, der er kød på; det, der ikke er kød på, lægger vi til side. Det er ikke et spørgsmål om rationaliseringsrapporten, det er effektiviteten i det nordiske, som parlamentarikerne i samarbejde med Ministerrådet må prøve på at få til at fungere.

Det har ikke noget at gøre med, at vi ikke vil være med i det nordiske samarbejde, for jeg har i hvert fald sagt – det tror jeg også hr. Anker Jørgensen sagde – at visionerne i det nordiske i øjeblikket hænger meget sammen med den udvikling, der sker i EF. Det, vi kan tilføje de nordiske lande af det, vi lærer i EF, og det, vi kan tage med til EF fra det nordiske, det må være vores opgave. Det er ikke kun et spørgsmål om kroner og øre, fru Margrete Auken.

(Kort bemærkning).

Engell (KF):

Jeg kan godt forstå, at fru Margrete Auken ikke er så glad for, at vi beskæftiger os med de økonomiske sider af det nordiske samarbejde, da det jo aldrig har været udgifterne, som har været det, der har interesseret SF mest – i hvert fald ikke, hvorfra pengene skulle komme.

Det er da fuldstændig rigtigt, at den rapport, der er lavet, er stilet til regeringerne. Det, vi har gjort, og det, jeg gav udtryk for, var, at vi håber, at regeringerne, at samarbejdsministrene, at Ministerrådet vil bruge denne rapport som et godt styringsgrundlag i det videre arbejde.

Så bed fru Margrete Auken muligvis også mærke i, at jeg sagde, jeg fandt, at et tilsvarende rationaliseringsarbejde burde gennemføres i parlamentarikerdelen – og det vil altså sige inden for Nordisk Råd – som et værktøj for os. Det er altså en tilskyndelse til regeringen til at holde fast ved det arbejde.

Når det gælder selve spørgsmålet om, hvem der skal have adressen, behøver fru Margrete Auken såmænd ikke at polemisere imellem formanden for Budgetkomiteen og mig; vi ser fak-

tisk fuldstændig ens på disse ting. Det har vi jo også givet udtryk for hver for sig i mange forskellige sammenhænge.

Det, jeg pegede på, var, at der ligger et problem i, at man bevilger nogle store beløb, men at man altså ikke når at forbruge disse beløb, man når ikke at absorbere dem. Det kan dels vise, at iværksættelsesproceduren ikke er så hurtig, som fru Margrete Auken gerne så det, men det understreger efter min opfattelse også, at vi fra parlamentarikerside skal være yderst tilbageholdende med at stille krav om nye stigninger i budgetterne.

Det handler jo ikke om at gøre det nordiske samarbejdes kvalitet ligefrem proportionalt med, hvor mange penge vi bevilger.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det har jeg minsandten heller ikke sagt. Det er der mig bekendt ingen der har sagt. Men det her er jo ikke en budgetdebat. Det er et spørgsmål om, hvorfor det nordiske samarbejde er så trægt, at de småpenge, man får, kan man ikke engang finde ud af at få brugt, og så er svaret da ikke: Så tager vi også de penge fra dem. Så er svaret da: Hvordan får vi sat noget skub i de herrer og damer? Og det gør vi ved på en eller anden måde at give dem en fornemmelse af, at vi synes, det her er vigtigt.

Jeg har været meget glad for her at høre, at hr. Engell åbenbart har fået en aftale med hr. Ivar Hansen om, at der nu også skal ske noget i Budget- og Kontroludvalget. Det er jo dog en nyskabelse i det nordiske samarbejde, hvis vi skal til at bruge Budget- og Kontroludvalget til noget, og det synes jeg vi skal tage til os og være taknemlige over. Jeg kan forstå, at hr. Ivar Hansen så også er parat til at løbe fra det, når der skal til at bestilles noget i det – det er så en anden side af sagen.

Men denne diskussion skal ikke dreje sig om færre eller flere penge; det er under alle omstændigheder småpenge. Den skal dreje sig om, hvordan vi får dette arbejde hen på det ambitionsniveau, som vi ustandselig hører om. Jeg vil gerne undtage hr. Engell, det er meget sjældent, jeg har hørt om noget, jeg kunne kalde et ambitionsniveau, i hvert fald af høj art, fra hr. Engell i forbindelse med det nordiske samarbejde, men fra alle andre, inklusive regeringen og inklusive samarbejdsministrene. Hvordan

[Margrete Auken]

får vi en sammenhæng mellem de store visioner og de dyre ord – og de bliver flottere og flottere for hvert år, der går, højtiden vokser virkelig med dagen, når vi ser på de rapporter, vi får fra Nordisk Ministerråd – hvordan får vi det dér til at hænge sammen med det, der rent faktisk sker? Hvordan får vi nogle handlinger her?

Det er da ikke et spørgsmål om, at nu tager vi også de penge, æh bæh! Det er et spørgsmål om at sige til dem: Vi vil godt hjælpe med at få gjort det nordiske samarbejde målrettet og ambitiøst, for nu at nævne to af de hovedkritikpunkter, der ligger i den – og jeg synes i mange henseender glimrende – rapport, der er kommet.

(Kort bemærkning).

Sønderby (V):

Jeg kunne ikke drømme om at laste fru Margrete Aukens aktiviteter i det nordiske samarbejde, for fru Margrete Auken har altid travlt, når der er nordisk møde. Men det er åbenbart gået fru Margrete Aukens næse forbi, at budgetterne og Budgetudvalget de sidste to gange har haft deres punkter på dagsordenen, og man har haft mulighed for at drøfte Budgetudvalgets tal. Hr. Ivar Hansen, som jo desværre ikke kan være til stede i dag, har fremlagt tallene og har også dér sagt, at der er problemer med den fortsatte stigning i budgetterne. Men så vidt jeg husker, har fru Margrete Auken ikke deltaget i debatten på det tidspunkt, og det er, fordi de øvrige debatter har taget så lang tid; det er ikke Budgetudvalgets formands skyld, at der bliver for lidt tid til at drøfte disse ting. Det er, fordi de andre sager tager for lang tid. Så hvis vi nu fik lidt færre sager, så var der mulighed for, at vi kunne få lidt mere tid til at drøfte budgetspørgsmål. Men de sidste to gange har det været mulighed for at drøfte Budgetudvalgets tal og redegørelsen fra formanden, og det har fru Margrete Auken ikke opdaget.

(Kort bemærkning).

Engell (KF):

Nu skal jeg nok forsøge ikke at bidrage yderligere til at sætte fru Margrete Aukens adrenalproduktion i vejret, men det var ordet »småpenge«, jeg faldt over. Fru Margrete Auken, vi taler om 600 mio. kr. Når jeg tænker på, hvor ofte vi her i Folketinget har brugt kræfter på vanskelige politiske forhandlinger om bespa-

relsesbeløb nede på 1–2 mio. kr., så synes jeg, det er en flot – en meget flot – betragning fra fru Margrete Aukens side at kalde det småpenge.

Jeg nævnte antallet af de komiteer, der er nedsat. Må jeg pege på, hvad der siges i den rapport, som vi har fået fra rationaliseringsorganernes side vedrørende mange af de komiteer, der er nedsat, hele den »omfangsrige flora af komiteer«, som det betegnes. Der står bl.a. følgende:

»Der spørges ikke om virksomhedens beretigelse. Der gennemføres økonomisk revision og enkeltstående evalueringer, specielt i forskningsinstitutioner, men gennemgang af mål, styring (resultatorientering), kritisk vurdering af institutioner, som har bestået længe, og som måske ikke længere svarer til dagens behov, gøres i for lille udstrækning.«

Det er derfor, jeg tager dette spørgsmål op, og at hr. Sønderby også gør det. Vi er forpligtet i forhold til skatteydernes penge, og det er også skatteydernes penge, vi bruger i Nordisk Råd.

(Kort bemærkning).

Anker Jørgensen (S):

Det er et ganske smart trick, som hr. Engell anvender: 100 mio. kr., er det småpenge? Og her har vi ellers diskussioner om 1–2 mio. kr.

Man kan vel ikke sammenligne så vidt forskellige ting som et budget for hele det nordiske samarbejde med en eller anden enkeltstående sag, som vi behandler her i Folketinget.

Jeg har naturligvis den opfattelse, at uanset om det er 1/2 mio. kr. eller det er 100 mio. kr., så skal vi selvfølgelig være omhyggelige med det, men der er ikke noget uhyggeligt, der er ikke noget overdimensioneret i, at man i fem nordiske landes samarbejde har et budget på ca. 600 mio. kr.; det er oven i købet uhyre beskedent.

Og må jeg lige spørge: Hvordan ligger det med det andet store samarbejde, vi har, det europæiske? Det er jo af en helt anden størrelsesorden, også selv når vi tager hensyn til, at det ikke er fem, men tolv lande, der samarbejder. Jeg kritiserer ikke det. Jeg siger bare: Hvad er det for en form for debat, man egentlig fører?

Budgettet i Nordisk Råd er jo en slags finanslov, som er hængt op på konkrete planer og ting, der skal gennemføres, og så må hovedproblemet være, hvorfor man ikke har brugt pengene på den måde og i den hensigt, som et

[Anker Jørgensen]

solidt flertal med alt, hvad der ligger bagved, også af ministre, har besluttet. Hvorfor har man ikke handlet i overensstemmelse med det? Det er jo ikke nogle penge, man har fået ud over det, der efter de vedtagne planer var behov for.

Poulsgaard (FP):

Det er ikke, fordi jeg har tænkt mig at kopiere hr. Glistrup, men Nordisk Råd, nordisk samarbejde, er i hvert fald tre ting: Det er nogle forfærdelig flotte middage – dem siger jeg tak for. Det er nogle ualmindelig flotte hoteller, vi bor på – det siger jeg også tak for. Og så er det ualmindelig høje bjerge af papir. Man skal i hvert fald ikke komme og påstå, at embedsmænd i Nordisk Råd ikke laver noget, for det her papir er jo kun en brøkdel af det, vi får på årsbasis. Det kunne være sjovt at veje det, og det kunne egentlig også være sjovt at stille et spørgsmål til fru Margrete Auken.

Fru Margrete Auken har jo hørt, at man har sagt, at næste gang skal det ikke hedde »Beretning fra Nordisk Råds session«, så skal det hedde »Fru Margrete Aukens Samlede Værker«, og fru var jo godt i gang med også at gøre denne debat til det. Men fru er jo så miljøbevidst. Hvor meget papir bliver der egentlig brugt til alle disse dynger af papir?

Men til trods for, at der er så meget papir, er der alligevel glemt noget, og det er nok en fejltagelse, og jeg vil ikke sætte nogen adresse på den, men her i Nordisk Råds beretning er Fremskridtspartiet overhovedet ikke nævnt. Det er nu ikke særlig smart, at man ikke har nævnt Fremskridtspartiet i debatten endnu. Fremskridtspartiet stormer frem, ikke bare i Danmark, men også i Norge og Sverige. I denne beretning til Folketinget er Fremskridtspartiet overhovedet ikke blevet nævnt. Det er sådanne småting, som jeg ikke vil hæfte mig ved, men alligevel! Så har vi betænkningen og indstillingen. Der er der én eneste mand, der gør vrøvl, og det er undertegnede.

Når man sidder i Nordisk Råd, så kniber man sig selv i armen og spørger: Sover jeg, eller er jeg vågen? Det, der foregår i Nordisk Råd, har intet med parlamentarisk arbejde at gøre, det er et udflugtsmål. Sidst vi var samlet i Oslo, var der 87 parlamentarikere; der var over 1.000, der deltog. Da vi var i Helsingør her i efteråret, var der næsten 700, der deltog; det var et meget beskedent mindretal, der var parlamentarikere.

Når jeg kniber mig i armen og spørger, om jeg sover eller er vågen, er det, fordi jeg er forholdsvis ny i nordisk samarbejde; derfor har jeg været meget stille. I vil komme til at høre lidt mere til mig hen ad vejen. Det garanterer jeg for.

Når vi sidder i de forskellige udvalg, er der en kunstig enighed, som der jo ikke er politisk basis for; men vi vil så gerne være fine, og vi vil da ikke fornærme vore venner, og frokosten venter, og så ved man godt, at det ikke betyder en disse, hvad vi sidder og laver i de udvalg, for det er ministerrådet, der træffer de endelige afgørelser. Også derfor er der jo simpelt hen ingen, der har protesteret, for hvis man virkelig skulle stå til regnskab over for sine vælgere, ville man aldrig nogen sinde underskrive en betænkning fra et NR-udvalg i bred enighed. Det kan ikke spænde fra SF og så til De Konservative; jeg tror det ikke.

I ministerens redegørelse er der mange flotte ord, og ord er der også nok af i Nordisk Råd; dem sparer vi i hvert fald heller ikke på. Det er simpelt hen ulideligt at sidde og høre på alt det gas. Havde det så endda været skrevet af politikerne, så kunne man måske få sig et billigt grin somme tider, men det er jo simpelt hen nogle tørre embedsmænds taler, der bliver lirket af. Man kunne lige så godt sætte en grammofonplade til det.

Der siges en masse om det europæiske samarbejde, men den eneste vision, der er i nordisk samarbejde, er det forslag, som undertegnede stillede om optagelse af de baltiske stater i nordisk regi, og det er ikke nævnt. Da havde man i Juridisk Udvalg forfærdelige kvaler: Jamen hvad er det nu for noget, den fæle fremskridtsmand har fundet på? Jeg garanterer, at hvis det ikke var kommet fra mig, men fra en socialdemokrat eller en radikal eller en anden, så havde man drøftet det seriøst og alvorligt, men når det var Poulsgaard fra Fremskridtspartiet, så kunne man ikke tage det. Indtil fru Birte Weiss ligegodt fik kolde fødder og sagde: Vi var måske for hurtige med at afvise dette forslag. Vi skulle måske prøve at se på det, vi skulle måske se på, om ikke der var mulighed for en kulturel forbindelse, en handelsforbindelse og andre ting. Så nu håber jeg, at vi virkelig får en diskussion og rækker en broderlig hånd frem til samarbejde, når vi får debatten i Stockholm.

[Poulsgaard]

Hr. Anker Jørgensen og andre har så travlt med Sydafrika, og jeg ved ikke hvad. Men de stater, der omkranser Østersøen, og hvor der er frihedskræfter i gang, er man tilsyneladende ikke interesseret i. Men som sagt håber jeg, vi får en debat på sessionen. Jeg er skuffet over, at ministeren ikke nævner det med ét ord, når ministeren ellers bruger en stor del af sin tale til at omtale samarbejdet i Europa. Mig bekendt er de baltiske stater en del af Europa.

Det er helt umuligt at begynde at diskutere noget af det her, for i disse digre værker er der jo alt muligt i én hurlumhej. Nu skal vi til at spare på de danske jernveje. Det er fornuftigt, det skal regeringen og regeringspartierne absolut ikke have utak for. Men samtidig skal man til at pøse en masse penge ud til randstaterne nede i Sydafrika, sådan at de kan få nogle jernbaner dernede. Hvad rager det borgerne i Norden?

Hr. Engell, og hr. Anker Jørgensen også for den sags skyld, var lidt inde på dette med, at 600 mio. kr., det er jo småpenge, det er jo bagateller. Det er immervæk 40 kr. pr. indbygger i Norden. 40 kr.! Jeg gad nok høre det ramaskrig, der ville komme fra fru Margrete Auken og hr. Anker Jørgensen, hvis jeg foreslog, at teaterbilletter skulle sættes op med 40 kr.s selvbetaling. Nej, et hus der så ville blive! Så ville det være et kæmpebeløb. Men nu er det jo bare småpenge. Det er ikke noget, vi skal snakke om. Det er fuldstændig rigtigt, som det er sagt, at vi ikke kan blive ved med at have, at de budgetter stiger. Det er jo fuldstændig vanvittigt. Der er så mange steder, der kunne spares: selskabeligheden og de store forsamlinger kunne skæres ned.

Jeg er egentlig ked af at stå og sige dette her, for inderst inde er jeg meget nordisk. Jeg har tilbragt 10 af mine ungdomsår i de nordiske lande, og jeg har haft nogle dejlige år. Men hvad rager det danske skatteborgere, om nogle studenter skal til at rejse rundt i Norden? Lad dog de studenter klare det selv! Vi er da ikke så fattige, at vi ikke har råd til at købe en billet selv. Og vi skal til at holde kunststudstillinger, og jeg ved ikke, hvad det er, man skal slæbe rundt med. Der er jo intet kommet ud af alle de smukke ord. Nu kan man så snakke om, at vi måske skal have nogle ungdomsrabatter på tog eller sådan noget.

Så kan vi få en beretning om kvindeforskning i Norden. Vi slæber 6-7 ministre til Stockholm,

og de sidder og diskuterer ligestilling. Tænk, hvor vi havde gavnet de kvinder, der går på arbejdspladserne og knokler, hvis de havde været fri for at knokle for alle disse politikere og embedsmænd; de skulle have en rejse til Stockholm betalt, de skulle have god middag og hotel, så kunne man have gavnet kvindesagen noget; de kunne have fået lidt mere hjælp. Men at sidde og diskutere sådan noget, uha, jeg kan blive så gal!

Og så flygtninge. Dér fik jeg da gennemtruffet, at jeg kommer med til en konference, vi skal have i Åbo i Finland om flygtninge. Man var ved at ville sætte mig helt ud i kulden, men det kunne jo ikke være rigtigt, at det eneste parti, der har protesteret mod den fuldstændig vanvittige flygtningepolitik, der foregår i Norden, ikke skulle med, når vi skulle diskutere flygtninge. Det lykkedes mig nu også at komme med. Finland er jo også et godt sted. Jeg vil gerne rose de finske naboer, vi har; de fører en fornuftig flygtningepolitik. Men sådan noget er man ikke interesseret i. Man er ikke interesseret i at høre om Finlands flygtningepolitik eller om Islands flygtningepolitik. Nej, man er interesseret i at høre om Sverige og Danmark. De, der kan pøse flest penge ud, får alle kors og bånd og stjerner på.

Jeg nægter at tro, at det var det, den nordiske befolkning ønskede med Nordisk Råd. I det hele taget, går man ud og spørger befolkningen, hvad Nordisk Råd er, så skal man være meget, meget heldig, hvis der er én ud af ti, der kan sige en lille smule om det. Det er meget, meget lavt vurderet i folks bevidsthed. Og det fortjener at stå så lavt, når vi opfører os så fjollet, som vi gør.

Jeg kunne somme tider have lyst til at foreslå, at alle folketingsmedlemmer på skift skulle have lov til at sidde i Nordisk Råd. For så tror jeg ikke, der kunne samles flertal herinde for det galmandsværk, det er. Men der er selvfølgelig den risiko ved det, at hvis de kun skulle sidde der 1 år, så ville de blive lige så passive, som jeg var det første år. Man ville først lige lugte det, og man ville ikke rigtig turde gøre noget ved det. Men vi, der sidder der år efter år, vi bliver en del af systemet. Hej, hej, hej, siger vi; vi kender hverandre, og det er sjovt at mødes, og vi får nogle dejlige drinks og nogle gode snapse, og hvad vi nu ellers kan foretage os. Det er dårlig anvendelse af økonomiske midler i Norden.

[Poulsgaard]

Men nu er der i hvert fald nogle forslag, der måske kan samle Norden og sætte interessen i gang. Det er forslaget om at optage de baltiske stater i Nordisk Råd.

Formanden:

Hr. Poulsgaard havde en bemærkning, der hed »tørre embedsmænds taler«. Jeg går ud fra, at vi ikke skal dele embedsmændene op i fugtighedsgrader. Men der mentes formentlig også »embedsmænds tørre taler«.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Der er også her et eksempel på, at der er et og andet, som hr. Poulsgaard har misforstået.

Denne beretning er en beretning om de aktiviteter, som er foregået i Nordisk Råd – de politiske aktiviteter. Det er ikke en beretning om, hvad man har tænkt sig at foretage sig i underholdningsbranchen. Det er heller ikke en beretning om, hvad der har været forsøgt af sabotage over for det nordiske arbejde, men om de politiske realiteter. Derfor kan jeg da godt forstå, at der ikke har været nogen grund til at nævne Fremskridtspartiet i denne beretning.

Det vil da glæde mig, om Fremskridtspartiets repræsentant i Nordisk Råd nu virkelig har besluttet sig til at yde en indsats, men så er jeg nødt til at gøre opmærksom på, at den indsats er man nødt til at yde på grundlag af de politiske realiteter, sådan som de er i 1980'erne, og med målene sat frem imod 1990'erne og fremover. Så er man nødt til at revidere det, der stod i vores barndoms historiebog. Jeg kan nemlig godt huske, at der stod noget, som hed de baltiske stater.

Vi kan begræde, at det ikke også er en historisk realitet i dag, at vi har sådanne tre selvstændige stater liggende på den anden side af Østersøen, og jeg synes, det er fint, hvis vi også fra nordisk side kan gøre noget for at hjælpe de mennesker på den anden side af Østersøen, som vi på mange måder har et skæbnefællesskab med. Hvis hr. Poulsgaard vil være vågen under hele Nordisk Råds samvær, vil han opleve et konstruktivt forslag i form af et spørgsmål fra min side til noget, vi kan gøre for dem på den anden side af Østersøen.

Men man skal lade være med, som hr. Poulsgaard annoncerer, at ville stille et forslag, der er umuligt at gennemføre, om at optage nogle sta-

ter, som desværre i dag ikke eksisterer som stater.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Det er ikke for at kommentere hr. Poulsgaards selvbiografiske skildringer af, hvordan det er, når hr. Poulsgaard er på Nordisk Råd. Det må stå for hans egen regning. Det ville selvfølgelig være dejligt, hvis han ville nøjes med at tale for sig selv, men det kan man vel næppe forvente.

Jeg har bare to bemærkninger. Den ene er til hr. Glønborg. Der er faktisk sket en meget, meget stor, graverende fejl i oversigten over partierne til sidst. Der er Fremskridtspartiet glemt, og en så alvorlig forglemmelse vil vi påtale meget strengt over for den danske delegations sekretariat. Men det er altså ikke en politisk udelukkelse, tror jeg, og det har ikke noget at gøre med hr. Poulsgaards udfoldelser på Nordisk Råd, at det ikke er kommet med. Men det er selvfølgelig en meget alvorlig sag.

Så har jeg en bemærkning til hr. Poulsgaard. Nu har jeg siddet som præsidiemedlem med det forslag, og jeg troede faktisk, da forslaget kom, at det var ment som en hån mod det nordiske, for det ville da være ualmindelig pinligt at sende det ud i systemet. Men jeg kan forstå på hr. Poulsgaard, da han nu nævner, at det ville have fået en anden behandling, hvis det var blevet fremsat af Socialdemokraterne eller De Radikale, at hr. Poulsgaard faktisk troede, man kunne gøre sådan noget.

Men vi kan jo overhovedet ikke begynde at behandle forslag om optagelse af stater, hvor der ikke foreligger en ansøgning om at komme ind. Hvis hr. Poulsgaard kan komme med en ansøgning fra de baltiske lande om at komme ind, så bliver sagen jo straks mere interessant. Og så vil vi sige, at hvis hr. Poulsgaard mener det alvorligt med samarbejdet med de baltiske lande – hvad jeg da gerne vil tro, for jeg vil gerne prøve at tro pænt om hr. Poulsgaard – så vil jeg tilslutte mig det, hr. Glønborg sagde, og opfordre hr. Poulsgaard til at udarbejde eller eventuelt gå med ind i samarbejde med andre om forslag om øget kulturelt samarbejde, om handelssamarbejde, om miljøsamarbejde, om turistsamarbejde med bl.a. disse lande. Det er der mange i det nordiske samarbejde, ikke mindst i Sverige og Finland, der er stærkt inter-

[Margrete Auken]

esseret i, og jeg ved, det vil glæde dem at få støtte også fra andre.

Så hvis det virkelig var alvorligt ment – og jeg vil herefter vælge at tro, at det blot var uvidenhed hos hr. Poulsgaard, der gjorde, at han kom til at formulere forslaget på den måde – så bliver der rig lejlighed til at vise sin interesse for de baltiske lande, og jeg tror, vi er mange, der vil påskønne det.

(Kort bemærkning).

Poulsgaard (FP):

Først vil jeg gerne sige til formanden, at det ikke var chikaneri eller lignende fra min side mod embedsmændene. Men det er klart, at når embedsmændene skriver taler, så skal de blive korrekte, så skal de blive tørre, så skal de blive kedelige. Det var det, der lå i det.

Til fru Margrete Auken vil jeg gerne sige, at hun såmænd ikke skal sætte noget stort apparat i gang og finde ud af, hvor den fejl ligger. Herregud, der er sket en fejl, og det kan ske i de stakke af papir, så det ønsker jeg faktisk ikke at gøre mere ved.

Derimod vil jeg gerne rette et par misforståelser hos fru. For det første er forslaget udarbejdet i nøje overensstemmelse med Helsingforsaftalen, og jeg har altså haft folk, der er kyndige, til at hjælpe mig med at lave det. Det går jo ud på, at de nordiske lande skal række en hånd over Østersøen og sige: Hvis vi får en ansøgning fra jer, så vil vi se positivt på den. Det er det, det går ud på. Det er jo fru. Auken der ikke har læst på lektierne, og ikke mig, men jeg glæder mig til at se, hvordan fru Margrete Auken vil gebærde sig, når nu vi kommer til Stockholm.

Og så til hr. Glønborg: Jeg ved ikke, hvad det er for noget underholdning, hr. Glønborg omtaler. Men om det at yde noget vil jeg mene, at hvis hr. Glønborg læser de betænkninger og betretninger igennem, vil han kunne se, at der er en eneste mand i den danske delegation, der om et eller andet punkt har sagt, at han var reserveret over for det og ikke kunne tilslutte sig det, ellers har hele bundtet tilsluttet sig det, fordi man ved, at det ingen som helst praktisk betydning har. Så jeg tror nok, at min arbejdsindsats i Nordisk Råd kan måle sig med hr. Glønborgs, og jeg synes ikke, vi skal begynde at give hinanden karakterer på den måde.

Marianne Jelved (RV):

Jeg vil gerne takke ministeren for nordisk samarbejde for en yderst positiv redegørelse.

Jeg vil indlede med nogle betragtninger om det særlige internationale samarbejde, som vi faktisk magter i Norden. Ministeren for nordisk samarbejde sagde: »Intet andet sted i verden er der så mange kontakter på så mange niveauer på tværs af landegrænser som mellem de nordiske lande.«

I forrige folketingssamling sagde den radikale ordfører, fru Aase Olesen: »Det nordiske samarbejde er i almindelig sprogbrug noget, der handler om Nordisk Råd og ministerrådet, men sandheden er, at der på alle tænkelige niveauer er nordiske kontakter, som er blevet så dagligdags for os, at vi somme tider slet ikke kan få øje på dem.«

De to citater illustrerer udmærket, hvad der er særlig karakteristisk for det internationale samarbejde, som vi evner i de nordiske lande.

Vi kan bruge det. Vi har fælles styrke og gennemslagskraft, og vi kan acceptere og anerkende hinandens forskelle. Vi kan påvirke i fællesskab og hver for sig i små sager som i store. Vi kan komme videre mod fælles mål, men hjertet i Norden er det uantastelige og selvfølgelig selvfølge samvær, der er mellem de nordiske folk. Som sådan er det nordiske samarbejde et godt eksempel for den internationale verden.

Det er mit indtryk, at de øvrige nordiske landes parlamentarikere er uhyre optaget af EF og konsekvenserne af det indre marked. Der er ikke noget, der tyder på, at der vil være stemning for at søge ind i EF som fuldgældige medlemmer lige nu, og det accepterer vi selvfølgelig fuldt ud i Det Radikale Venstre.

Selv om medlemskab ikke er aktuelt, er der alligevel et ønske om på en eller anden måde at være med i det europæiske samarbejde. Der har Danmark en vigtig rolle i at fastholde det nordiske og at udvikle og bruge mulighederne for, at det nordiske samarbejde præger EF-samarbejdet. Det stiller selvfølgelig også nogle krav til de øvrige nordiske lande.

Det er på mange måder godt, at nordiske virksomheder etablerer sig i Danmark. Her er der endelig et sted, hvor vi har overskud på en balance. Men det kunne være ønskeligt, at det nordiske hjemmemarked for alvor blev etableret. Det ville alle de nordiske lande have fordel af. Der er stadig flere aktiviteter i nordisk sam-

[Marianne Jelved]

menhæng, der har karakter af samarbejde, der rækker ud over Norden. Karin Söder-rapporten om Norden i relation til internationale spørgsmål er et godt eksempel. Miljøsamrådet er et andet godt eksempel. Begge disse eksempler har værdifulde perspektiver, og udvalget bag Karin Söder-rapporten har fået forlænt sit mandat. Men uanset det fortjener Karin Söder-rapporten en grundig diskussion og en stillingtagen.

Samarbejdet om såvel det ydre som det indre miljø kan blive banebrydende for et langt større og forpligtende internationalt samarbejde på miljøområdet. Går de nordiske lande i spidsen, vil det have langt større effekt på de handlinger, resten af Europa beslutter sig for, end hvis vi ikke kunne enes om at stille konstruktive og konkrete forslag og følge dem op.

Det samme gælder også på det energipolitiske område, hvor det må være et mål for os at få en energipolitisk handlingsplan, der også stiller konkrete forslag om, hvorledes de nordiske lande kan leve op til henstillingerne i Brundtlandrapporten.

Jeg vil blot trække endnu en af de omfattende planer, der arbejdes med, frem, nemlig handlingsplanen for det nordiske ligestillings-samarbejde. Jeg vil gøre det for at understrege, at også på dette område har de nordiske lande en forpligtelse – ikke kun for de nordiske kvinders skyld, men for hele befolkningens – til at bedre forholdene på længere sigt for kvinder globalt. Jeg noterer mig med yderste tilfredshed, at regeringen mener, at flere mænd bør engageres i det næste nordiske forum, end tilfældet var ved det forrige. Heri er jeg ganske enig.

Den kulturelle handlingsplans realisering må prioriteres højt. Samarbejdet mellem landene på hele uddannelsesområdet fra de mindste børns forhold til de højeste uddannelser er en del af det kit, der konkret og ægte holder landenes samhørighed ved lige. Personlige erfaringer, oplevelser, relationer i barne- og ungdomsårene på tværs af sprog og kultur giver mere internationalt fællesskab end så meget andet.

Der er nok heller ingen tvivl om, at forskningen kunne styrkes ved, at vi arbejdede bedre sammen i Norden. Nordplus-programmet er vellykket, og Danmark må selvfølgelig drage det med ind i det tilsvarende arbejde i EF. Faktisk er der store perspektiver i at arbejde på at gå ud over såvel EF's som Nordens grænser for

at opnå langt bredere samarbejde og udveksling på uddannelsesområdet.

Ministeren for nordisk samarbejde understreger flere gange i sin redegørelse, at »det er regeringens opfattelse, at konkrete tiltag, fleksibilitet, pragmatisme og realisme bør være nøgleord for det fremtidige nordiske samarbejde«.

Det er meget rigtigt. Jeg må tilføje endnu et par nøgleord, som jeg mener bør være med, nemlig visioner og perspektiver. Fremtiden indebærer også mulighed for, at vi kan hæve os over hverdagen og pejle os frem mod det internationale samfund, vi gerne vil overgive til vore børn og børnebørn.

Glønborg (KRF):

Når man er i den lykkelige situation, at man synes, det er dejligt at være dansker, bliver man glad for de mennesker, der vil hjælpe én med at blive ved med at være dansk. Det er karakteristisk for det nordiske samarbejde, at vi kender og forstår hinanden. Her møder vi hverken angreb på vor egen identitet eller forsøg på at stække det enkelte lands handlefrihed. Vi er kun 5 millioner danskere, men vi føler, at vi har mod på at gå ud i verden og blande os med alle de andre. Vi ved nemlig, at vi ikke skal leve en isoleret tilværelse. Vi kan ikke leve en isoleret tilværelse på denne Jord, og derfor skal vi ud i mange sammenhænge. Der er det en styrke, at man har et godt og nært samarbejde med nogle, som man virkelig forstår og føler sig tryk ved. Det er det, vi oplever i det nordiske samarbejde.

Derfor vil jeg glæde mig over, at der er så meget papir, der fortæller om det stykke arbejde, der laves i nordisk sammenhæng. Alle disse papirer er udtryk for, at der sker noget, og der står faktisk noget meget fornuftigt på næsten alle papirerne. Jeg har ladet mig fortælle – og det er vist ikke helt løgn – at Nordisk Råds arbejde på et år ikke kræver mere papir end en søndagsudgave af en af de danske aviser. Skulle jeg vælge, hvad jeg ville undvære, ville jeg såmænd godt undvære en søndagsavis en enkelt gang om året.

Jeg skal ikke gentage rapporten her. Den ligger der, og enhver med interesse for den kan læse den. Jeg vil bare have lov til at trække et par forhold frem, som vi interesserer os meget for fra Kristeligt Folkepartis side, og hvor vi er særdeles glade for det nordiske samarbejde.

[Glønborg]

Det er en kendsgerning, at vi i mange år har arbejdet på og stræbt efter, at vi i alle familieretlige spørgsmål har ensartethed i de nordiske lande. Jeg tror, det betyder utrolig meget, at man på den måde letter flytningen fra ét land til et andet. Vi har også på en lang række andre områder gjort det muligt, at man uden videre kan flytte og føle sig hjemme i de andre nordiske lande.

Så vil jeg nævne, at ansvarsbevidstheden altid fremmes, når danske kommer ud i nordisk sammenhæng. Det gælder specielt holdningen til alkoholproblemet. Det hænder desværre alt for ofte, når det emne kommer på dagsordenen i rent dansk sammenhæng, at man viger uden om problemerne. Man vil ikke gøre noget ved dem. Man griner lidt ad det og prøver at bagatellisere det, mens vi møder en meget seriøs, ansvarsbevidst holdning, når vi kommer i nordisk sammenhæng.

Det er ikke det eneste, vi har at lære af vore samarbejdspartnere i de nordiske lande. Men jeg tager det som et eksempel på, at vi også dér har noget at lære.

Ministeren for nordisk samarbejde (Thor Pedersen):

Der er et par spørgsmål, jeg gerne vil have lov at svare på.

Hr. Poulsgaard spørger, hvorfor jeg ikke i redegørelsen tager stilling til de medlemsforslag, der også er en del af Nordisk Råds arbejde ved en session. Jeg vil gøre opmærksom på, at den redegørelse, jeg giver, er i forbindelse med Folketingets behandling af Nordisk Råds beretning. Redegørelsen indeholder en beskrivelse af, hvad ministerrådet har foretaget af aktiviteter i året, der er gået, og hvilke planer der er iværksat for den kommende periode. Det er altså en beskrivelse af et strengt historisk forløb, hvor samtlige ministerrådsområder skal være omfattet. Dens indhold er ikke og skal heller ikke være noget i retning af en revytekst. Der er ikke nogen forventning om eller sammenkædning til Nordisk Råds arbejde i øvrigt, og hvilke forslag Nordisk Råds medlemmer arbejder med.

Til fru Margrete Auken vil jeg sige, at der blev brugt vendingen »kritik af Ministerrådssekretariatet« i forbindelse med den rapport, som de nordiske landes rationaliseringsministrier eller -institutter har iværksat. Det er et

forkert ord at bruge, for Nordisk Ministerråds Sekretariat arbejder efter de instrukser og i den struktur, som den politiske verden har dikteret. Derfor er det et ansvar for den politiske verden, og det er også derfor, at vi især fra dansk side har skubbet på, for at vi kan sikre, at den struktur, vi har, er optimal, så at de beskæftigede, også sekretariatet, har den bedste opfattelse af deres egen dagligdag og af den måde, vi politikere bruger ressourcerne på. Der er altså ingen tvivl om, at det er et politisk ansvar.

Så er der spørgsmålet om de store, flotte ord. Nu ved jeg ikke, om der er så mange flotte ord. Hvad er et flot ord? Samarbejde, er det et flot ord? Jamen det er vel noget, vi mener noget med, og det er vel også noget af det, vi bruger vores tid på. Det, jeg har brugt tid på i redegørelsen, er ikke flotte ord. Det er en beskrivelse af, hvad der allerede er i gang, hvad vi vil sætte i gang, og hvad vi agter at bruge de 611 millioner danske kroner til i 1989. Det er ikke ord. Det er aktivitetsdefinitioner og -beskrivelser.

Danmark er betragtet som brobygger mellem Norden og EF. Jeg vil gøre opmærksom på, at hvis man ser broen for sig, så går trafikken altså i begge retninger. Når fru Margrete Auken spørger, hvad vi gør nu for at sikre, at der sker noget, vil jeg sige, at vi på den bro ikke skal vende ryggen til de nordiske lande – når vi ser det geografisk altså kigge mod syd og vende ryggen mod nord – for så bliver vi simpelt hen løbet over ende. Sådan er aktiviteten på broen. Så voldsom er indsatsen i de andre nordiske lande for det, der er hovedopgaven, det, der har højeste prioritet, nemlig Norden i Europa. Så stor er aktiviteten for at skabe harmoni og sikre, at man får de optimale betingelser set fra de enkelte nordiske landes side for bedst at udnytte de fordele, der ligger i det europæiske marked, og tillempe egne standarder og normer, så der kommer det samspil, som er en forudsætning for udnyttelsen af det store europæiske marked.

Derfor er opgaven på ministerplan og i regeringerne i det væsentlige at samordne aktiviteterne, at styre dem, så vi ikke bokser i alle retninger på én gang, men gør en målrettet indsats, så vi hjælper hinanden i det samarbejde, som er kendetegnet for de nordiske lande. Jeg vil sige helt konkret, når vi stilles spørgsmål om Norden som hjemmemarked, at vi netop på foranledning af samarbejdsministrene i mini-

[Ministeren for nordisk samarbejde]

sterrådsregi har nedsat en styringsgruppe, der har opgaven afvikling af handelshindringer. Dette indgår i den økonomiske handlingsplan, og det kommer også til at indgå i det nye arbejdsprogram for perioden 1989-92, som vi fremlægger før juni måned i år.

Når vi diskuterer effektivitet i nordisk samarbejde, vil jeg sige, at jeg ikke vil kritisere eller omtale den måde, Nordisk Råds parlamentarikere vælger at tilrettelægge arbejdet på. Det er et ansvar, der alene påhviler de parlamentariske forsamlinger og det præsidium, som man selv vælger.

Men jeg vil om det nordiske regeringssamarbejde – det, der foregår på ministerrådsplan – sige, at sandheden er, at det ikke er bygget op omkring særlige strukturer eller bureaukratiske ordninger. Det er et samarbejde, der foregår dag for dag. Det er et samarbejde, der har en effektivitet, der ikke kan være større. Der har været brugt det billede, at når der er et problem, tager man telefonen og ringer til sin nordiske kollega, altså minister til minister, og så bruger man de tre minutter i telefonen, det tager at løse problemet. Det er vel den mest effektive form for samarbejde mellem regeringer, og det er den, vi praktiserer i de nordiske lande. Jeg tror ikke på, at den har sin lige blandt andre selvstændige nationer noget andet sted på Jorden. Det er også en af kvalitetene i nordisk samarbejde, og det må man ikke glemme, når vi diskuterer begreber som bureaukrati og omstændeligt samarbejde. Det er på regeringsplan fantastisk effektivt.

J. K. Hansen (S):

Jeg blev en smule desorienteret over, at ministeren pludselig kom op midt imellem de privatister, som havde ønsket at få ordet i dag.

Jeg har ønsket at tage ordet, fordi jeg synes, det må være rigtigt, at der også kommer nogle synspunkter fra fagudvalgenes side.

Jeg vil godt starte med at takke ministeren for nordisk samarbejde for det indlæg, han er kommet med i dag i anledning af Nordisk Råds danske delegations beretning. Den bliver fremlagt her i Folketinget. Det er som medlem af det fagudvalg, der hedder Nordisk Råds Kulturudvalg, at jeg har ønsket at komme med nogle betragtninger om beretningen og de indlæg, ministeren er kommet med, altså betragtninger om kultur- og uddannelsessiden.

Ministeren nævner, at den nordiske samfølelse, som bygger på vore fælles værdinormer, og som har rødder i den nordiske kultur, giver os gode muligheder for at bidrage til en positiv international udvikling. Jeg er enig med ministeren i, at sådan er det, og når ministeren endvidere siger, at det er vigtigt, at vi styrker vores fællesskab inden for kultur, undervisning og forskning, er jeg også enig i det.

Vi fik ved sessionen i 1988 vedtaget handlingsplanen for nordisk kulturelt samarbejde. Det er i øvrigt første gang, vi har lejlighed til at debattere den i folketingssalen. Vi fik her et vældig godt redskab til at styrke det nordiske fællesskab inden for kultur, undervisning og forskning, og jeg er ganske enig, når ministeren i sit indlæg siger, at den kulturelle handlingsplan må prioriteres højt. Det er der også andre der har sagt her i dag.

Når det så er sagt, beder jeg om, at vi alle sammen gør os klart, at ord alene ikke gør det. Derfor må jeg appellere om, at kulturhandlingsplanen nu følges op. Der synes også at være tiltag til – men en appel kan ikke rettes for ofte – at den følges op af en egentlig finansieringsplan, og at der i de kommende år reserveres midler til virkeliggørelse af handlingsplanen.

Det er lidt trist, synes jeg, at vi er vældig gode til på nordisk plan at vedtage gode planer, men at vi så ofte får en diskussion partier eller politikere imellem, når der skal afsættes de fornødne ressourcer. Det var egentlig rart, hvis vi kunne undgå det.

I Nordisk Råds Kulturudvalg har vi lagt megen vægt på, at det nordiske informationssamarbejde bliver effektiviseret, og at der lægges vægt på børne- og ungdomskulturen og på udveksling af lærere og studerende. Det gælder hele Nordplus-programmet, forskningsområdet, medie- og filmsamarbejdet og en handlingsplan på sprogområdet.

Det var nogle af de ting, som jeg tillader mig at nævne i dag. Ministeren har i sit indlæg også været inde på disse områder, og jeg har bemærket, at vi nu får en handlingsplan på sprogområdet, og det er vi vældig tilfredse med.

Jeg har også bemærket, at ministeren i sit indlæg nævnte, at ministerrådet har taget en række af de emner op, som jeg lige har skitseret, men igen gør ordet ikke alene. Der skal handling til. Der skal også stilles nogle økonomiske

[J. K. Hansen]

ressourcer til rådighed, og jeg kan slet ikke deltage i diskussionen om, hvorvidt 600 mio. kr. er for meget til dette samarbejde. Den diskussion vil jeg ikke deltage i. Jeg synes, det har været dejligt at opleve, at selv om man har haft nogle små reaktioner på budgetsamarbejdet, er det lykkedes igennem en lang række år at opnå bred enighed om de nordiske budgetter, og det håber jeg så sandelig kan blive ved.

Sluttelig kan jeg nævne programmet Nordplus. Det er vældig positivt, at vi har fået etableret Nordplus-programmet, altså udveksling af lærere og studerende i Norden, og at vi måske også kan få det samkørt med det europæiske program Erasmus. Det bliver det bestemt ikke dårligere af. Men vi har også her et godt redskab til dette arbejde.

Så er det dejligt at opleve – Nordplus har jo ikke eksisteret så længe – at Nordplus allerede fra starten er fulgt op af samarbejde mellem Nordens højere uddannelsesinstitutioner, og at det til rådighed stillede stipendium allerede nu synes at være overtegnet. Det er vældig godt.

Til allersidst skal jeg sige, at vi ikke må glemme at komme videre. Jeg tænker her på, at det er af stor betydning, at vi får lagt vægt på stipendieordninger på de gymnasiale områder, altså på hele ungdomsuddannelsesområdet, og jeg skal her pege på øgede midler til Nordjob, det nordiske ungdomsarbejde, og på Nord's undervisningsmateriale.

Dorte Bennedsen (S):

Også jeg var lidt forundret over ministerens svar på dette tidspunkt, men jeg må også erkende, at selv formanden skal lære, i hvert fald så længe han er ny.

Jeg vil takke ministeren for det indlæg, han kom med i dag. Jeg er ikke enig i alt, hvad der står i det, men jeg synes, at der på mange områder var en god, spændende og konstruktiv tone i det.

Ministeren nævner et sted i sin tale, at på miljøområdet og en række andre områder kan det nordiske samarbejde især anvendes som en tænketank, hvor der kan formuleres underbyggede og fremadrettede fællesnordiske synspunkter. Hvorledes resultaterne af dette nordiske samarbejde udnyttes, vil naturligt nok være op til de enkelte lande selv. Det kan jeg i og for sig langt hen ad vejen være enig i, men jeg må dog samtidig sige, at der må være et vist mini-

mum af overensstemmelse mellem, hvad man sådan siger på møder i det nordiske, og hvad man rent faktisk gør, når man er vendt hjem igen.

I januar måned 1989 vedtog de nordiske miljøministre et generelt miljøprogram, efter at det havde været drøftet i Nordisk Råd på den ekstraordinære session i november måned 1988. I dette miljøprogram står – og det er bakket op af alle de nordiske miljøministre og af Nordisk Råd – at der skal gøres en stor indsats for at styrke den kollektive trafik. Det er en holdning, enhver, der ved noget som helst om luftforureningsproblemer, kun kan være enig i, og jeg har naturligvis været ganske optaget af, hvorledes regeringen ville realisere denne målsætning fra miljøprogrammet.

Forleden fik vi så regeringens første udspil, og jeg må indrømme, at selv min fantasi, som jeg egentlig synes til daglig er rimelig stor og god, ikke slog til længere. For denne manifestation, som altså er en måned gammel, fra miljøministrene er udmøntet i en besparelse på DSB på 5 mia. kr. og en nedlæggelse, som jeg tror økonomiministeren pegede på, af de urentable jernbaner i de tyndtbefolkede områder.

Jeg skal ikke her – jeg er godt klar over, at det ikke er trafikministeren, vi har siddende her – lægge op til en trafikdebat, men jeg vil nævne eksemplet, fordi det illustrerer, at regeringen vedrørende det nordiske alt for ofte ikke har sammenhæng mellem ord og handling.

Jeg tror faktisk ministeren, når han siger, at han ser frem til et frugtbart nordisk samarbejde, og det synes jeg også vi har fået en række fornemmelser af i den tid, hvor ministeren har siddet som nordisk samarbejdsminister. Men min erfaring siger mig, at visse ministres velvilje kun holder lige til det punkt, hvor der kommer et andet hensyn i vejen. For et års tid siden bekræftede udenrigsministeren her i salen, at det ikke var nogen tilfældighed, men tværtom udtryk for en prioritering, når Norden nævnes som den fjerde og sidste samarbejdspartner efter EF, NATO og FN. Jeg synes, det er et trist og noget snæversynet standpunkt, og det er på sæt og vis også symptomatisk, at den konservative gruppeformand og ordfører, som tilsyneladende ikke længere er til stede i salen, i dag overhovedet ikke nævner de tunge, vigtige områder, nemlig det økonomiske og det handelspolitiske samarbejde i Norden.

[Dorte Bennedsen]

Hvis regeringen var mere udfarende på disse områder, ville det være til stor gavn for Danmark også i den integrationsproces, vi skal igennem både i EF og i Europa. Erfaringen fra bl.a. miljøområdet viser os jo, at vi i vores forhandlinger f.eks. i EF står stærkere, når vi står med de nordiske lande i ryggen. Det kunne den forrige miljøminister i hvert fald have sagt os noget om.

Jeg skal ikke bebrejde hr. Engell eller hr. Ivar Hansen deres interesse for budgetter og penge, men jeg vil bebrejde dem, at de ikke aktivt interesserer sig for at få liv og dynamik i de store og vigtige samarbejdsområder i Norden. Jeg tænker på f.eks. erhvervsområdet og handelspolitikken. Jeg giver ikke så meget for de herres pæne ord om Norden, hvis de ikke vil medvirke aktivt til at sikre dette samarbejde også fremover, og det kræver, at vi tager fat på de tunge områder.

Margrete Auken (SF):

Hvordan vi formelt skal vurdere den rapport, der er kommet om det nordiske samarbejde på regeringsniveau, tror jeg vi er fuldstændig enige om, og hvis jeg har brugt udtrykket, at det var en kritik af ministerrådssekretariatet, vil jeg meget gerne spise mine ord igen. Sådan læste jeg heller ikke rapporten. Jeg har læst den som en kritik af regeringerne, og vi er åbenbart enige om, at det er dér, den ligger. Så er det selvfølgelig også en kritik af os andre, fordi vi ikke har held til at sørge for, at vi har nogle regeringer, der er dynamiske nok på det nordiske område.

Jeg er fuldstændig enig i det, som fru Dorte Bennedsen sagde nu, og kan derfor fatte mig i betragtelig korthed. Det er simpelt hen den vanskelighed, vi har, at det hen ad vejen er store ord, som, hver gang de bliver omsat til handling, næsten forsvinder. I ministerens redegørelse til os i dag står – tårerne triller jo ud af øjnene på én – at det er regeringens opfattelse, at det er en vigtig opgave at hævde et højt beskyttelsesniveau for borgernes sikkerhed og sundhed – hvordan, tænker man så – i denne integrationsproces. Det gælder især på miljø-, arbejdsmiljø- og forbrugerområdet. På disse områder kan det nordiske samarbejde især anvendes som en tænketank, hvor der kan formuleres underbyggede og fremadrettede fællesnordiske synspunkter. Jeg kunne næsten have skrevet det selv.

Hvorledes resultaterne af dette nordiske samarbejde herefter skal udnyttes, vil naturligt nok være op til de enkelte lande selv. Nu vil vi først have resultaterne af det samarbejde frem. Det har vi ikke engang fået endnu. Derefter får vi problemet med, hvordan de skal udnyttes.

Lad mig henvise til den økonomiske handlingsplan, som vi har fået. Vi har selv bedt om, at den skulle være rullende. Nu er den blevet så rullende, at den er gået i spin. Den har simpelt hen mistet vejgrebet. På det område, som jeg har studeret mest omhyggeligt, nemlig transportpolitikken, nævnes der i handlingsplanen alle de jernbaneplaner og vejplaner, som man overhovedet kan komme i tanke om, i én uprioriteret, herlig sammenblanding. Så må man spørge sig: Er der sket det i det nordiske, at alle hr. Engells nedskæringer er blevet væltet omkuld og man har femdoblet – nej, det kan slet ikke gøre det, hundredoblet, tusinddoblet – budgettet, sådan at vi kan bygge alle de veje, jernbaner, broer og tunneler, som står dér – eller er det bare en vind det hele, fordi det er fuldstændig lige meget og man kan skrive hvad som helst?

Ministeren sagde:

»Nordisk Ministerråd ser det også som en særlig opgave at informere det øvrige Europa om det nordiske samarbejde, både om samarbejdets form, indhold, modsætninger og resultater.«

Hvordan?

Poulsgaard (FP):

Jeg er da ked af, hvis jeg kom til at træde ministeren lidt over tærerne. Nu har vi fået en skriftlig redegørelse, og så får vi en mundtlig fremstilling, og det var dér, jeg efterlyste, at ministeren nævnte lidt om det medlemsforslag, der forelå om de baltiske stater; det er jo i hvert fald en minister, der skal svare, når vi kommer til sessionen. Hvem det bliver, ved jeg jo ikke endnu.

Bemærkningen om revytekst forstår jeg overhovedet ikke. Hvis der deri ligger, at alt skal være dødhamrende kedeligt, så er jeg uenig. Men jeg er ikke uenig i, at det er saglighed, der skal præge debatten.

Ministeren var også ude med store ord. Ja, vi har ikke hørt andet end store ord her i dag. Hr. J. K. Hansens indlæg f.eks. var i allerhøjeste grad store ord om store visioner. Men vi ved jo godt, hvad resultatet bliver.

[Poulsgaard]

Så er jeg blevet bebrejdet, at jeg fortæller lidt om middage og den slags ting. Jeg har forstået folkestyret sådan, at det, folkestyret foretager, foretager man i fuld offentlighed. Jeg har ikke sagt, at jeg er en engel; jeg har ikke sagt, at jeg ikke deltager i det dér, og at jeg ikke tager imod de tilbud, jeg får – selvfølgelig gør jeg det – men der er nogle, der hykler en kolossal interesse for det nordiske samarbejde og bruger de store ord om, hvor vigtigt det nordiske samarbejde er. Jamen vi ved jo, at der er en masse udvalg, der er ude at rejse i den uge, hvor vi holder Nordisk Råd. Der er altså nogle medlemmer af Nordisk Råd, der prioriterer anderledes; de tager hellere til mere eksotiske steder, end de tager til Stockholm. Så ved jeg ikke, hvem det er, der hykler. Men hvis det skal være hykleri at sige, at Nordisk Råd for en stor del består af selskabelige sammenkomster, så må I gerne kalde mig en hykler, men så er det jer, der er løgnere, og ikke mig!

Anker Jørgensen (S):

Nu, hvor debatten er ved at være afsluttet, vil jeg kun gøre nogle få bemærkninger, og det er i anledning af de synspunkter, der er ført frem, og som ikke mindst hr. Engell har gjort sig til talsmand for, nemlig at de nordiske lande ikke kan få nogen indflydelse på den europæiske udvikling, hvis de ikke er medlem af EF, for enten er man medlem, eller også er man ikke.

Nej, det er en alt for enøjet måde at sige tingene på, og den er absolut, for at sige det pænt, ikke venlig over for de nordiske lande. Den bliver i virkeligheden også meningsløs, når man i øvrigt deltager i det nordiske arbejde, for det gør man selvfølgelig for at fremme samarbejdet i Norden, men man gør det også, fordi man ønsker, at de synspunkter og holdninger, man har, kan få betydning andre steder, f.eks. i EF. Derfor mener jeg, at vi skal være meget mere positive over for de nordiske lande, end hr. Engell har givet udtryk for.

Hr. Engell sagde også, at man ikke kan sidde på begge sider af det samme bord. Nej, det indrømmer jeg, det er jo lidt svært. Men til gengæld er jeg glad for, at både hr. Engell og ministeren siger, at vi skal være brobyggere. Ministeren var på flere områder lidt mere diplomatisk i sin måde at udtrykke det på, og det synes jeg i hvert fald var godt.

Men når man er brobygger, kommer man på en eller anden måde til at deltage med en vis interesse og sympati for de synspunkter, der skal drøftes og tages stilling til i EF, og som også skal drøftes og tages stilling til i Norden. Derved er der altså andre muligheder end det, der blev sagt: enten er man medlem, eller også er man ikke. Der er den, som ligger i, at der er to organisationer, hvoraf den ene hedder Nordisk Råd, som vi er medlem af, og som vi derfor har både ansvar og pligter over for. Men vi er også medlem af EF. Jeg indrømmer, at EF tonser mere, er mere tungtvejende, men det ændrer ikke ved, at vi også må være med til sammen med de nordiske lande at varetage deres interesser i forhold til de europæiske lande. Det er blot dette, som det er meget afgørende for mig at få sagt her ved afslutningen af debatten.

Engell (KF):

Til hr. Anker Jørgensen vil jeg gerne sige, at selvfølgelig har de andre nordiske lande indflydelse på den europæiske udvikling. De er ligesom vi også europæiske lande og er dermed med i den almindelige europæiske debat, der udfolder sig.

Jeg har selv den opfattelse – og det er også den konservative opfattelse – at vi ikke ønsker et delt Europa, hverken mellem Øst og Vest eller mellem de vestlige lande, og derfor så vi meget gerne, at den proces, som er i gang i de andre nordiske lande, som slutmål førte frem til, at vi alle kunne være medlemmer af den samme samarbejdsorganisation, nemlig EF. Men det er, som jeg var inde på i mit tidligere indlæg, en beslutning, som de pågældende lande kun kan træffe for sig selv; det er en debat, de må føre i deres lande. Og når det nu er sådan, at vi har hver vort tilhørsforhold til forskellige samarbejdsorganisationer, må vi fastslå, at Danmarks opgave i denne sammenhæng, som både jeg og mange andre har givet udtryk for, er at være brobyggere, det vil sige at give de andre nordiske lande information og drøfte en lang række fælles initiativer – som vi gør i den nordiske sammenhæng – som Danmark så som EF-medlemsland kan bringe ind i det europæiske samarbejde inden for EF.

Men det, jeg lagde vægt på at understrege, er for det første, at vi ikke finder det hensigtsmæssigt, at man forsøger at bygge en parallelorganisation op, at man forsøger at bruge det nordiske

[Engell]

samarbejde, Nordisk Råd, som et egentligt forhandlingsorgan i forhold til EF.

Må jeg minde om, at hr. Anker Jørgensen, der jo ligesom jeg også er medlem af Økonomisk Udvalg, netop i den betænkning, som vi afgiver i forbindelse med den økonomiske handlingsplan, understreger følgende:

»Økonomisk Udvalg støtter den opfattelse, som er udtrykt af såvel Det Internationale Samarbejdsudvalg som ministerrådet, at det nordiske samarbejde ikke er velegnet til forhandlinger med EF, og at sådanne forhandlinger primært bør ske gennem EFTA.«

Hr. Anker Jørgensen har altså som medlem af Økonomisk Udvalg været med til at afgive en betænkning, hvori det, jeg sagde, klart fastslås. Så det kan jeg ikke forstå skulle give anledning til større uenighed.

Hvad angår det handelsmæssige, må vi fastslå, at vi ikke kan sidde på begge sider af bordet – hr. Anker Jørgensen påpegede, at det også fysisk er umuligt, men alligevel er det det, man så småt forsøger at lægge op til, og det var også det, jeg fornemmede lå i nogle af hr. Anker Jørgensens tidligere betragtninger.

Vi er medlem af EF, og EF må forhandle enten med EFTA eller med de enkelte nordiske lande. Jeg føler mig overbevist om, at et af de krav, der vil møde de andre nordiske lande, og som vi som EF-land selvfølgelig må stille os bag, er, at handelsaftaler og tilsvarende må bygge på gensidighed. Sagt med andre ord giver EF-medlemskabet både fordele og forpligtelser. Danmark har både fordele og forpligtelser ved at være medlem af EF, og hvis andre nordiske lande ønsker at få adgang til det store indre marked i større omfang, er det klart, at det vil stille krav til disse lande om, at de fjerner tekniske handelshindringer, og at de også åbner deres markeder for os. I den henseende er der imidlertid endnu lang vej igen, og det mener jeg også at vi fra dansk side må præcisere i forhold til de andre nordiske lande.

Det er derfor, at jeg er så enig i ministerens betragtninger om, at det nordiske samarbejde må hvile på pragmatisme og ikke mindst realisme.

Jette Pors (CD):

Jeg kan erklære mig enig i meget af det, hr. Engell sagde lige nu, men jeg vil også lige gøre opmærksom på, at CD, der jo siden sin fødsel

har været tilhænger af EF, i de 15 år, vi har eksisteret, har haft dette tema som en af vore hovedhjørnestene; men dermed skal ikke være sagt, at vi er modstandere af nordisk samarbejde, for det er vi ikke, vi er blot mere skeptiske over for, at de nordiske lande skal forhandle sig frem til enighed på alverdens punkter, mens vi i Danmark – som jo sidder med nøglen til Europa, som svensk og norsk erhvervsliv sukker så meget efter – føler, at der bliver hevet i os fra to sider.

Der findes utrolig få erhvervsfolk i Nordisk Råds regi, og både Sverige og Norge er meget erhvervsorienteret mod EF, men de er det på en uforpligtende måde, som vi i CD ikke rigtig forstår. Vi har da meget tilfælles med de nordiske lande, og det skal vi værne om, men det må ikke ske på bekostning af engagementet i EF.

Jeg vil gerne lige indskyde, hvor vigtigt Storebæltsprojektet er set i sammenhæng med nordisk samarbejde og EF og med Danmark som brobygger, idet Storebæltsbroen rent trafikalt vil være et stort plus også for de nordiske lande. Det skal vi ikke glemme – heller ikke Socialdemokratiet.

Danmark kan sagtens fungere som formidler af samarbejdsområder af både kulturel og anden art, men for CD at se ligger vore forpligtelser altså først og fremmest i EF.

Med disse ord tager vi redegørelsen til efterretning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets tekst
vedtoges uden afstemning.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 211:
Forslag til lov om indfødsrets meddelelse.
Af indenrigsministeren (Thor Pedersen).
(Fremsat 15/2 89).

Lovforslaget sattes til forhandling.